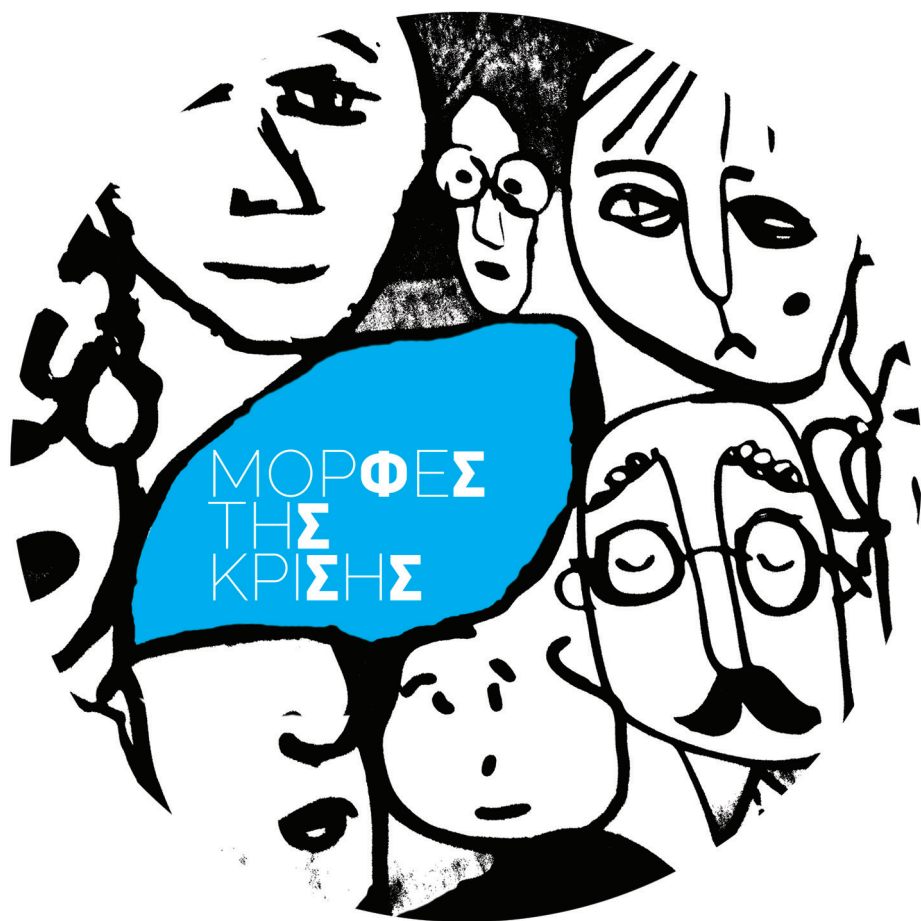

ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Επιμέλεια: *Ιωάννα Αμπατζή*

Σχεδιασμός εξωφύλλου: *Αιμίλιος Γκαλίπης*

Γραφιστική επιμέλεια: *Ελένη Μιχαηλίδου*

© 2015 ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΟΛΥΒΙ

Τ.Κ. 55132, Λ. Ιασωνίδου 10, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2311 284046

e-mail: ekdoseis_molybi@yahoo.gr

ISBN 978-618-80668-7-8

Σε μια προσπάθεια προσωποποίησης της κρίσης και προκειμένου να βοηθηθούν κοινωνικά ευπαθείς ομάδες, η κοινωνική λειτουργός Λεμονιά Χυδίοργλου και η συγγραφέας Ιωάννα Αμπατζή, οργάνωσαν την εκδήλωση «Μορφές της Κρίσης» που πραγματοποιήθηκε στο Παλιό Παρθεναγωγείο Έδεσσας το διάστημα 26/11/2015 έως 4/12/2015.

Η εκδήλωση αυτή, η οποία είχε μεγάλη συμμετοχή και επιτέλεσε τον σκοπό της, περιλάμβανε μια πρωτότυπη έκθεση φωτογραφίας πορτραίτου (selfies), μια ειδική για την περίπτωση χορογραφία («πέτρα, ψαλίδι, χαρτί») από τις μαθήτριες της κ. Αλεξίας Μαυροπούλου, καθώς και μια ταινία μικρού μήκους, σε κείμενο και ιδέα της Λεμονιάς Χυδίοργλου και λήψη-μοντάζ από τον φωτογράφο Γιάννη Τόμπση. Παράλληλα με τις φωτογραφίες, εκτέθηκαν και τα κείμενα που προκρίθηκαν στον λογοτεχνικό διαγωνισμό που είχαν προκηρύξει για τον σκοπό της εκδήλωσης οι εκδόσεις Μολύβι και τα οποία περιλαμβάνονται στην παρούσα έκδοση.

Οι ιστορίες που θα διαβάσετε είναι όσο διαφορετικές είναι και οι αντιδράσεις του καθενός μας στην κρίση, είτε λέγεται οικονομική, είτε κοινωνική, είτε αξιών. Ο κάθε συγγραφέας προκαλεί με τον δικό του τρόπο, αντιδρά, προτείνει, αποτυπώνει, πολεμά ή απαξιώνει με τις λέξεις του την κρίση.

Καθώς η εκδήλωση είχε φιλανθρωπικό σκοπό, το παρόν ηλεκτρονικό βιβλίο διατίθεται δωρεάν. Ευχαριστούμε όσους συμμετείχαν στην εκδήλωση και στον λογοτεχνικό διαγωνισμό των εκδόσεών μας ανεξάρτητα αν το κείμενό τους περιλαμβάνεται ή όχι στο συγκεκριμένο βιβλίο.

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Το Κτίριο της Ελευθερίας

Μου υποσχέθηκαν πως αν κατάφερνα να φτάσω μέχρι την κορυφή του τετραώροφου κτιρίου, θα ήμουν ελεύθερος για πάντα. Πήρα βαθιά ανάσα και ανέβηκα με τις σκάλες μέχρι τον πρώτο όροφο. Εκεί με περίμενε ένας τεράστιος γίγαντας. Έμοιαζε δυνατός. Φοβήθηκα λίγο, μα χίμηξα κατά πάνω του. Παλέψαμε για αρκετή ώρα, αλλιά τελικά τον κατατρόπωσα.

Ύστερα, συνέχισα για τον δεύτερο όροφο όπου αντίκρισα ένα γιγάντιο φίδι. Ούτε κι αυτό το φοβήθηκα πολύ. Όρμησα αμέσως και το άρπαξα από το κεφάλι. Εκείνο τυλίχτηκε γύρω από τη μέση μου και άρχισε να με σφίγγει. Λίγο μετά, το σφίξιμο χαλάρωσε, αφού το είχα πνίξει.

Συνέχισα για τον τρίτο όροφο όπου και αντίκρισα μια όμορφη νεράιδα. Μου χαμογέλασε γλυκά προσπαθώντας να με πείσει να μείνω μαζί της για πάντα. Για μια στιγμή δελεάστηκα από την γοητεία της, μα η δίψα μου για ελευθερία με ώθησε να συνεχίσω. Την έκανα στην άκρη ευγενικά με το ένα μου χέρι και συνέχισα την πορεία μου.

Όταν έφτασα στον τέταρτο και τελευταίο όροφο,

προς έκπληξη μου, αντίκρισα ένα μικρό, καλοντυμένο και άκακο ανθρωπάκι. "Μα πως μπορείς εσύ να βλάψεις εμένα;" το ρώτησα υποτιμητικά. "Δεν είμαι εδώ για να σε βλάψω", μου απάντησε. "Κατάφερες να φτάσεις μέχρι την κορυφή. Είσαι ελεύθερος. Πήδα!" Μου πρόσταξε επιδεικνύοντας με το δάχτυλο του το χείλος του ορόφου. Υπάκουσα και πήδηξα γεμάτος περηφάνια.

Έπεσα με φόρα στο έδαφος και τότε συνειδητοποίησα πως στεκόμουν ακόμα όρθιος να κοιτάζω το τετραώροφο κτίριο που έπρεπε να ανέβω. Ήταν σαν να μην είχα ανέβει ποτέ εκεί πάνω. Πήρα και πάλι μια βαθιά ανάσα και μπήκα στο κτίριο. Αυτή τη φορά μπήκα στο ασανσέρ και πάτησα απευθείας το κουμπί που οδηγούσε στον τέταρτο όροφο. Μακάρι να το είχα κάνει αυτό και την πρώτη φορά.

Όταν το ασανσέρ έφτασε στον προορισμό του, βγήκα και αντίκρισα ξανά το άκακο ανθρωπάκι να με περιμένει με ένα απαθές χαμόγελο. "Καλώς ήρθες στην ελευθερία σου", μου είπε και έδωσε εντολή να πηδήξω από τον όροφο. "Όχι!" φώναξα γεμάτος οργή. "Αυτή τη φορά εσύ πρέπει να πέσεις στο κενό" του φώναξα και έτρεξα κατά πάνω του. Το ανθρωπάκι, έντρομο, γαντζώθηκε από πάνω μου τραβώντας με κι εμένα στο κενό. Χτυπήσαμε με δύναμη στο έδαφος και τότε βρέθηκα και πάλι όρθιος να κοιτάζω το τετραώροφο κτίριο.

Κατάλαβα πως ήμουν καταδικασμένος να ζω το ίδιο σκληρό ξανά και ξανά. Δεν είχε σημασία αν ανέβαινα

στην κορυφή του κτιρίου με τις σκάλες ή το ασανσέρ. Δεν είχε σημασία αν πηδούσα εγώ από τον τελευταίο όροφο ή το ανθρωπάκι. Όσο υπήρχαν "Εκείνοι" που με παγίδευσαν σε αυτό, θα ήμουν καταδικασμένος στον ίδιο Γολγοθά, να ζω την ίδια διαφοροποιημένη σκηνή με το ίδιο τέλος και αρχή. "Εκείνοι" ήταν η αιτία του αδιεξόδου μου. Αν έφευγαν "Εκείνοι", τότε θα ήμουν πραγματικά ελεύθερος. Τότε, ξαφνικά, μου ήρθε η ιδέα για να γλιτώσω από την πλεκτάνη. Αν έβαζα φωτιά στο κτίριο κι έπεφτα κι εγώ να καώ, "Εκείνοι" δεν θα είχαν ποιον να χειραγωγήσουν. Θα ήταν ένα τίποτα χωρίς το κτίριο κι εμένα.

Τη σκέψη μου διέκοψε μια είδηση στην τηλεόραση. Κάποιος αυτοπυρπολήθηκε πάνω σε ένα κτίριο. "Αυτός ελευθερώθηκε" είπε ένας αυτόπτης μάρτυρας. "Αλίμονο σε εμάς".

Και τότε άλλαξα κανάλι και όλα πέρασαν.

Χτύπησε το κουδούνι της πόρτας. Άνοιξα και αντίκρισα έναν κοντό, ανέκφραστο, κουστουμαρισμένο ανθρωπάκο να μου κουνάει επιδεικτικά ένα κιτρινωπό χαρτί στο πρόσωπο. Πίσω του στεκόταν ένας μεγάλος αστυνομικός που κρατούσε χειροπέδες και δίπλα του ήταν μια όμορφη κυρία. Τον λόγο πήρε ο ανθρωπάκος: "Κύριε το σπίτι σας κατάσχεται κι εσείς είστε υπό κράτηση..."

ΝΙΚΟΣ ΤΑΓΑΡΑΣ

Η ΜΑΝΤΑΜ ΚΡΙΣΗ ΕΙΜΑΙ ΕΓΩ

Και συνέχεια μου μιλάς για την κρίση. Κι εγώ σκέφτομαι, για ποια από όλες;

Ρωτάς ποιά είναι η γνώμη μου. Λες και οι δικές μου «κρίσεις» παίζουν κάποιο ρόλο.

Τι σως αν τα πράγματα ήταν διαφορετικά.... Αν είχαν ληφθεί άλλες αποφάσεις, αν είχαμε αντιδράσει...

Σωστά, όλοι μας ευθυνόμαστε: Κι εκείνοι που την προκάλεσαν, κι εκείνοι που δεν αντέδρασαν, κι εκείνοι που την ονομάτισαν και κατόπιν της φόρεσαν το κεφάλι της μέδουσας, που όλους μας πετρώνει.

Η κρίση όμως δεν είναι μόνο μία. Πώς να χωρέσει όλη σε μία μόνο λέξη, σε ένα μόνο κεφάλι; Καταλήγουμε όλοι μας να περιφερόμαστε με μία κρίση στην άκρη της γλώσσας και την άκρη των χειλιών μας. Αναπνέουμε κρίση, και μετά την εκπνέουμε. Την βλέπουμε παντού και παντού την προβάλλουμε. Στη σιωπή την ακούμε, και στην φασαρία. Φίδια τα μαλλιά μας, πέτρα τα πρόσωπά μας. Την αγγίζουμε και μας αγγίζει. Την αγκαλιάζουμε και μας αγκαλιάζει. Μέσα της πλέουμε και κοθυμπάμε. Άλλοι πνίγονται και πάνε προς τα κάτω. Άλλοι επιπλέουν και κοιτούν τον ουρανό με ελπίδα. Κι

άλλοι -αυτοί είναι οι τυχεροί- πετούν αψηφώντας τους νόμους της βαρύτητας: ιπτάμενες μέδουσες, φτερά από φίδια, φλεγόμενοι κομήτες σε τροχιά. Κι η θάλασσα καθρέπτει, η μεγάλη μητέρα που όλους μας μετρά και μας κρίνει. Κι εμείς... γέννημα θρέμμα της κρίσης.

Υ.γ.: «Οι κριτικοί είναι όλοι ψεύτες».

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΡΑΜΑΤΕΥΤΑΚΗΣ

ΑΝΑΣΤΡΟΦΗ ΤΑΞΙΔΕΥΤΡΑ

Έβρεχε πάρα πολύ, τα πόδια της ήταν μούσκεμα και τα ρούχα της γεμάτα λάσπες, δεν σταματούσε όμως να τρέχει.

«Θα φέρω ήλιο» φώναζε δυνατά βγάζοντας τη μπλούζα της, «θα ρίξω κεραυνούς» έλεγε και σήκωνε το χέρι της σαν να ήταν σπαθί. Έκανε τούμπες στον αέρα και στριφογύριζε με τα χέρια της στο πάτωμα. Θεέ μου, με πόσες κινήσεις να περιγράψεις την ελευθερία;

Ένα μήνα είναι στο δάσος και εγώ κάθε μέρα τη παρατηρώ.

Έχει μακριά μαύρα μαλλιά και κατάμαυρα σμιχτά φρύδια. Είναι ψιλόλιγνη με δυο μακριά χέρια που φτάνουν και τα πιο ψηλά κλαδιά και ενώ μοιάζει με άλλους ανθρώπους ταυτόχρονα είναι πολύ διαφορετική.

Το βράδυ όταν κοιμάται αφήνω τη φωλιά μου και μπαίνω μέσα στη βαλίτσα της. Κουρνιαζω ανάμεσα στα βιβλία της και αναρωτιέμαι γιατί χρειάζεται τόσα πράγματα στο δάσος. Βιβλία, ημερολόγια, μολύβια, φωτογραφίες, μια παιδική κουβέρτα, έναν καθρέφτη και ένα κουτάκι ζάναξ.

Πέρασα πολλὰ βράδια ψαχουλεύοντας και άλλα τόσα διαβάζοντας το ημερολόγιό της.

Είναι 28 χρονών, η μαμά της και η γιαγιά της καήκαν στην πυρά και ο μπαμπάς της είναι φυλακισμένος σε μια τράπεζα. Αυτή είναι σπουδαγμένη. Δεν δουλεύει, όπως όλοι όσοι έχουν πτυχίο. Το σπίτι της το απήγαγαν και οι φίλοι της πνίγηκαν όταν πλημμύρισαν τα όνειρά τους.

Λέει πως ήρθε εδώ για να φυτέψει ταξίδια. Πόσα ταξίδια άραγε να χωρέσουν σ' ένα δάσος;

Κάθε πρωί πετάω ψηλά και φωτογραφίζω τις κινήσεις της. Στις ρίζες τους τυλίγει τον τόπο της, μπερδεμένο ανάποδο και ανό. Στον κορμό χαράζει την πορεία της ζωή της και στα φύλλα χρωματίζει τις προσδοκίες της. Στο τέλος υπόσχεται στον εαυτό της ότι θα γυρίσει. Το έχει ζωγραφίσει και στο χέρι της για να μην το ξεχάσει.

Είναι Σεπτέμβρης όμως και τα φύλλα πέφτουν κάτω. Όταν δεν με κοιτάει προσπαθώ να τα σηκώσω μα φυσάει και ξεγλιστρούν μέσα από τα φτερά μου. Αυτή όμως ποτέ δεν απογοητεύεται.

Ξαναριθμεί τις ώρες, ξαναβαφτίζει τις μέρες και συνεχίζει με την ίδια δεξιότητα αυτό που ξεκίνησε.

Ξεχάστηκα όμως μες στη ζωή της και την έχασα. Που πήγε χωρίς την βαλίτσα της;

Α! Να τη! Φεύγει, γυρίζει πίσω. Μάλλον θα άλλαξε μέσα της η εποχή.

Εεεεεεεε! Περίμενε!! Στάσου! Πες μου σε παρακαλώ ποια είσαι;

«Είμαι η Σοφία, η μάγισσα που δεν μπόρεσαν να κάψουν».

ΛΕΜΟΝΙΑ ΧΥΔΙΡΟΓΛΟΥ

ΕΙΜΑΙ ΜΟΝΟΣ... ΦΟΒΑΜΑΙ

Τρόμος. Απόγνωση. Απελπισία. Οι λέξεις μικρές για να περιγράψουν πώς ένοιωθε. Έπρεπε πάση θυσία να πάει για σκι το Σαββατοκύριακο.

Όλος ο καλός ο κόσμος εκεί θα ήταν. Ο Τάσος ο τοκογλύφος, η Λίλα η μανάτζερ καλλιτεχνών, ο Πάνος ο συνδικαλιστής... και ήξερε πολύ καλά τι σήμαινε ακόμη και μία μοναδική απουσία. Black list. Μαύρα κατάστιχα. Κοινωνική απομόνωση. Αυτοί οι ισχυροί δεν αστειεύονται. Μικρή αφορμή θέλουν για να ξεκόψουν μαζί σου και δεν είχε περιθώρια να το ρισκάρει. Το δάνειο έπρεπε να εγκριθεί άμεσα, έπρεπε να προλάβει να φτιάξει την πισίνα πριν καλοκαιριάσει...

«Εκείνος ο άτιμος ο μικρός πάντα κάτι έχει στην άκρη. Δεν ξέρει να ζει αυτός. Ούτε που θα καταλάβει ότι λείπουν τα λεφτά, ο ξενέρωτος.» Δεν το σκέφτηκε δεύτερη φορά. «Περίσταση εκτάκτου ανάγκης», δικαιολογήθηκε.

Το Σάββατο το μεσημέρι, ο Αργύρης γύρισε σπίτι από την προπόνηση. Το σπίτι τους άδειο. Οι γονείς στο εξοχικό, ο Παύλος θα έτρεχε σε κανένα κατσάβραχο πολυτελείας πάλι. Το ψυγείο επίσης άδειο, αλλά

αυτό δεν του έκανε την παραμικρή εντύπωση. Άδειο και το συρτάρι του. Κρίμα. Και ήθελε να παραγγείλει κάτι ξεχωριστό σήμερα που ήταν τα γενέθλιά του. Δε βαριέσαι. Θα έπαιρνε τηλέφωνο την παλιοπαρέα και θα έτρεχαν αμέσως όλοι. Η μάνα του κολλητού του, όλο και κάποια έκπληξη θα του είχε ετοιμάσει, του είχε μεγάλη αδυναμία. Γιατί να νιώσει μόνος; Τι είχε να φοβηθεί; Αυτά είναι για τους μικρούς.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΕΧΑΓΙΑ

Το ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ

Το δωμάτιο ποτέ άλλοτε δεν έμοιαζε τόσο άδειο. Μόνο το παλιό κρεβάτι παρέμενε και μια καρέκλα με σπασμένο πόδι. Είχε τοποθετήσει μερικά τούβλα που είχε πάρει από τη διπλανή οικοδομή για να την κρατάει ακόμη όρθια. «Όρθια αυτή, όρθιος κι εγώ» σκεφτόταν κάθε φορά που καθόταν σε αυτή. Αυτό του έδινε δύναμη. Δύναμη για να μπορέσει όσο μπορούσε να το παλέψει ακόμη λίγο. «Λίγη υπομονή και θα βελτιωθεί η κατάσταση» σιγοψιθύριζε στον εαυτό του. Κάποια βράδια το βροντοφώναζε κιόλας για να σπάσει την εφιαλτική σιωπή του σκοταδιού. Το βροντοφώναζε μέρες, μήνες, ίσως και χρόνια.

Στους τοίχους η μούχλα πρόδιδε τα σημάδι της αθλιότητας, που κάλυπταν προηγούμενως αυτοσχέδιοι πίνακες, τους οποίους πώλησε για να πληρώσει τα τελευταία ενοίκια. Το χλωμό του πρόσωπο μάραζε από τη θλίψη της κατάντιας του. Κατάντια από την παρατεταμένη κρίση. Αυτό όμως που πλήγωνε την καρδιά του περισσότερο ήταν όταν κοιτούσε στη γωνία δίπλα από το παράθυρο που έβλεπε προς το κέντρο της πόλης. Οι βιβλιοθήκες. Οι βιβλιοθήκες του ήταν... άδειες. Και η

καρδιά του... άδεια και σκοτεινή. Μια ζωή αφιερωμένη στην τέχνη και στο λόγο και τώρα... Τα βιβλία του... που αναγκάστηκε να τα πωλήσει όσο - όσο! Αυτό τον πονούσε πολύ.

Είχε βέβαια μερικά πανάρχαια βιβλία ακόμη, οικογενειακά κειμήλια, τοποθετημένα στο προσκέφαλο, που αρκούσαν για να χορτάσουν την ακόρεστη μανία του για διάβασμα. Τα διάβαζε ολημερίς κι ολονυχτίς. Ξανά και ξανά και ξανά και τανάπαλιν. Τα χάιδευε, τα μετροφυλλούσε, τα αποστήθιζε. Δεν το έκανε η καρδιά του να τα αποχωριστεί. Ήταν... ήταν η τελευταία του επαφή με την προηγούμενη ζωή του. Με την... αξιοπρεπή προηγούμενη ζωή του. Το ενοίκιο όμως; Και κάτι για το στομάχι...

Ο ήλιος στεκόταν όρθιος και ζέσταινε την παγωμένη πόλη.

Πόσα;

Εκατό... και πολλά είναι!

Μα... είναι παλιά βιβλία, σπάνιες εκδόσεις, οικογενειακά...

Εκατό!

Τουλάχιστον να κρατήσω αυτό το ημερολόγιο. Ήταν της προγιαγιάς μου.

Το βλέμμα στράφηκε αλλού.

Πάρ' το. Τι να το κάνω; Κι εσύ κακομοίρη τι να το κάνεις, αφού δεν έχεις να φας ημερολόγια μου θες;

Το θέλω... το θέλω για...

Πήρε τα λεφτά κι έφυγε γρήγορα. Περπατούσε

βιαστικά στον πεζόδρομο, δίπλα από τη λίμνη με τα υπεραιωνόβια δέντρα. Περπατούσε βιαστικά με μεγάλους διασκελισμούς. Δεν ήξερε γιατί. Ίσως... ίσως ντρεπόταν. Αλλά από τι; Κρατούσε σφικτά στο χέρι το ημερολόγιο. Το μοναδικό αντικείμενο που τον ένωνε με το παρελθόν. Ένα παρελθόν φωτεινό που έγινε παρόν ζοφερό κι αβέβαιο μέλλον. Στην κωλότησεπη είχε τα χαρτονομίσματα. «Τόσο μόνο αξίζω!» σκέφτηκε και βούρκωσε. Σταμάτησε απότομα. Στράφηκε, ακούμπησε στο πέτρινο περιτοίχισμα. Κοίταξε πέρα στον ορίζοντα που σκοτείνιαζε τα πολύχρωμα χρώματα του δειλινού. Ανάσανε βαριά κι αργόσυρτα. Κάτι σκεφτόταν. Κάτι...

Άνοιξε το ημερολόγιο και διάβασε:

19 Νοεμβρίου 1895: Πάλη μείναμε χωρίς νερό και φαί. Εδώ και μέρες η κατάσταση έχει χειροτερέψει. Τα παιδιά πεθαίνουν από αστία...

23 Σεπτεμβρίου 1923: Μείναμε στους δρόμους με τα λίγα υπάρχοντα μας. Κανείς δε ρωτούσε γιατί και πως. Όλοι είχαν ένα λόγο για να μένουν στους δρόμους. Καταραμένη φτώχεια...

9 Οκτωβρίου 1930: Η παγκόσμια κρίση για άλλη μια φορά μας έκανε να μισήσουμε την ύπαρξη μας και το ανθρώπινο είδος. Θα τα καταφέρουμε όμως, να το δεις...

Το έκλεισε και το έσφιξε με δύναμη στην καρδιά. Το χλωμό πρόσωπο κτυπούσε ένα κρύο αεράκι. Τα φύλλα έπεφταν στο πλακόστρωτο. «Φθινοπώριασε», σιγοψιθύρισε. «Θα έχουμε δύσκολο χειμώνα φέτος».

Ανασκουμπώθηκε στο τρύπιο του σακάκι. «Το έχει η μοίρα μας να ζούμε κρίσεις», σκέφτηκε. «Κρίσεις... κρίσεις... και να επιβιώνουμε!», συμπλήρωσε δυνατά, ἄες κι ἡθέλε να το πιστέψει. «Ἐτσι δεν εἶναι ἄνθρωποι;» κι ἡ φωνή του ἤχησε στο ἀπέναντι βουνό. Κανείς δεν του ἀνταπάντησε.

Το σκοτάδι ἐπέφτε, ὅταν περνούσε γιὰ τελευταία φορά τὴν πόρτα τοῦ διαμερίσματός του.

ΜΙΧΑΛΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΣΙΣΗ

Μια γλυκιά φωνή και ένα ήρεμο, σχεδόν αγγελικό πρόσωπο ήταν το πρώτο που αντίκρισα ανοίγοντας τα μάτια μου εκείνο το πρωινό. Η γνωστή ιστορία, ο μπαμπάς με τη μαμά έπρεπε να λείψουν σε επαγγελματικό ταξίδι και κάποιος έπρεπε να μείνει μαζί μου. Ένας μήνας, θα περνούσα καλώς, καλύτερα ίσως, ήμουν ήδη 15 χρονών και μια νεαρή νταντά ήταν το καλύτερο για εμένα.

«Το φαγητό μας θα είναι vegetarian», μου είπε «και το βράδυ νωρίς για ύπνο. Δεν πρέπει να καταναλώνουμε ενέργεια άσκοπα, βλάπτουμε τον πλανήτη. Σταματάς το γυμναστήριο γιατί μπορείς να αθλείσαι και μόνη σου. Το χαρτζιλίκι σου θα μειωθεί, νομίζω ότι μπορείς ίσως να κάνεις και χωρίς αυτό. Στο σχολείο θα πηγαίνεις με τα πόδια και μπορείς να το πετύχεις, ξυπνώντας πολύ, πολύ νωρίς». Οι εντολές των γονιών μου ήταν σαφείς. Θα έχει την πλήρη διαχείριση των χρημάτων για τη λειτουργία του σπιτιού ...και για εμένα.

Άλλη μια φορά εξιδανίκευσα αυτό που είχα δει. Πίσω από το γλυκό παρουσιαστικό της, υπήρχε κάτι σκοτεινό που με φόβιζε. Μια αυταρχική, ανέκφραστη

και άκαμπτη γυναίκα είχε έρθει μέσα στο σπίτι μου. Λες και ο σκοπός της ήταν να αλλάξει τη ζωή μου. Μάλλον θεωρούσε ότι η στέρση είναι τρόπος ζωής. Αντέχω, σκέφτηκα, θα κάνω υπομονή. Σάββατο βράδυ και εγώ στέκομαι μπροστά σε ένα άδειο ψυγείο να κοιτάζω ένα μπουκάλι παγωμένο νερό, λίγες ελιές και ένα βιτάμ. Το κινητό μου δέχεται μόνο κλήσεις και η φίλη μου στην άκρη της γραμμής μου λέει ότι έχω γίνει αντικοινωνική. Δεν μπορεί να καταλάβει ότι δεν έχω χρήματα να βγω. Το σπίτι παγωμένο, σκοτεινό και αυτή ανέκφραστη και μουτρωμένη καθρεφτίζεται γεμάτη απορία με τον εκνευρισμό μου. Ο εγωισμός δε με αφήνει να δακρύσω μπροστά της. «Θέλεις να κερδίσεις λίγα χρήματα; Νομίζω ότι τα έχεις ανάγκη». Η κοκάληνη, διαπεραστική φωνή της στόχευσε εκεί που με πονούσε. Ό,τι ήθελε, για λίγα κέρματα. Είπα ναι, και έτσι άνοιξα τους ασκούς του Αιόλου. Έκανα τα πάντα για λίγα κέρματα και φυσικά βίωσα την απαξίωση, την ψυχολογική κακοποίηση, τις φωνές. Αλλά δεν αντέδρασα. Ναι σε όλα. Ναι και στα ελάχιστα. Ο χορός του σχολείου πλησίαζε και ήθελα καινούρια παπούτσια.

Εκείνο το απόγευμα πήραν από το φροντιστήριο τηλέφωνο. Μίλησε αυτή. «Θα σταματήσει», τους είπε, «δεν μπορούν οι γονείς της να πληρώνουν». Τα μάτια μου γούρλωσαν. Τη μισούσα πολύ, μα πάρα πολύ. Το τηλέφωνο ξαναχτύπησε και ήταν οι γονείς μου. Ο πατέρας μου απολύθηκε και η οικονομική μας κατάσταση δεν ήταν καλή. Πάγωσα. Δεν μπορούσα ποτέ να

φантаστώ ότι οι αλλαγές στη ζωή μου μπορούσαν να γίνουν τόσο γρήγορα και τόσο δραματικά. Γέλασε με την ψυχή της καθώς τα μάτια της έψαχναν να πιάσουν τη θλίψη επάνω μου. «Εγώ θα φύγω, αλλιά το όνομα μου θα το θυμάσαι για χρόνια. Είμαι εγώ που σου έμαθα να ζεις συνετά», μου είπε. «Όχι!» φώναξα «είσαι εσύ που μου έκλεψες το χαμόγελο, τη ζωή μου και τα όνειρά μου! Μου στέρησες το φαγητό μου, τη μόρφωσή μου! Τσαλάκωσες τη ψυχή μου, με γέμισες οργή και ζήλια για τους συνανθρώπους μου, καθώς ο φθόνος του καλύτερου έχει δηλητηριάσει όλο μου το σώμα. Μου έμαθες να περπατάω με το κεφάλι μου σκυφτό, γεμάτη σκέψεις. Φοβάμαι το αύριο, φοβάμαι να σπουδάσω, φοβάμαι να χαρώ. Νιώθω ανασφάλεια, πανικό και φόβο. Δεν μπορώ να καταλάβω το γιατί, κανείς δε με είχε προειδοποιήσει για αυτές τις αλλαγές. Πνίγομαι, δε μου φτάνει πλέον ο αέρας. Θέλω να ζήσω, φύγε από τη ζωή μου!»

Σταμάτησα όμως, και έσκυψα το κεφάλι. Μέτρησα τα κέρματα που μου είχε δώσει, τα είχα ανάγκη. Χαμογέλασα με πίκρα, ένα δάκρυ έσταξε στην παλάμη μου. «Ευχαριστώ Σίση, αλλιά μπορώ να ζήσω και χωρίς εσένα». Άνοιξα την πόρτα και της έδειξα το δρόμο. Είχα ζήσει μαζί της κιόλας 5 χρόνια. Ήμουν πλέον 20 χρονών. Σήκωσα το βαλιτσάκι μου και την ακολούθησα. Γύρισα, κοίταξα τους γονείς μου, κούνησα το χέρι μου, περνώντας το κατώφλι της πόρτας. «Θα γυρίσω», τους είπα. Η Σίση προχώρησε αργά στο σπίτι της Ελένης,

που έμενε απέναντι. Ήταν 15 χρονών. Εγώ, εκείνη την ημέρα, άνοιξα τα φτερά μου και πέταξα μακριά, πολύ μακριά εκεί, που δεν θα μπορούσε να με βρει ποτέ η Σίστη.

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΣΕΛΙΔΟΥ

ΟΝΕΙΡΟ ΕΠΟΧΗΣ

Ξύπνησα από μια πρωτόγνωρη μυρωδιά. Ανοίγοντας τα βλέφαρά μου αντίκρισα γύρω μου κομμάτια αιωρούμενα, σχεδόν γνώριμα, οικεία, της γειτονιάς. Βρίσκονταν σε αποσύνθεση. Βαμμένα με μούχλα ή το χρώμα της μελανιάς κινούνταν μεγαλειώδη από επάνω μου, τρίζοντας τα δόντια τους ενώ άλλα στάζανε αρμυρή διαφάνεια.

Κομμάτια σαν κρεμασμένα παλιόρουχα που κινούνται νωχελικά, φαντάσματα τον καιρό της κρίσης. Απέφυγα να τα αγγίξω κι έτσι διστακτικά τα διαπερνούσα φοβούμενη ότι ανά πάσα στιγμή θα κολλήσουν πάνω μου, ίδιες βδέλλες.

Χαμήλωσα το βλέμμα με τη ψευδαίσθηση ότι θα πάψω την ύπαρξή τους και κάλυψα τα αυτιά με τις χούφτες μου. Τότε στην αθμυρή λακκούβα του μαρμαρένιου πατώματος αποκαλύφθηκε η αντανάκλαση από τη λήψη κάποιων κομματιών αλληλιώτικων από τα άλλα...λευκές νεράιδες που λικνίζονταν στην άχνα της πραότητας, λουσμένες στο φως της σοφίας. Με συνεπήρε η καθαρότητά τους και το υγιές της όψης

τους. Μέσα σε μια στιγμή, ο φόβος κατρακύλησε από τα μηνίγγια μου και κοίταξα ψηλά, ελπίζοντας.

Ξύπνησα με ένα χαρούμενο ρίγος από τον εφιάλητη σχεδόν στο χείλος του κρεβατιού και ανάσαινα βαθειά γιατί τώρα ήξερα πια που θα έστρεφα το βλέμμα μου.

ΣΤΕΛΛΑ ΛΑΜΠΑΔΑ

ΠΡΩΤΗ ΜΕΡΑ

Μετά από καιρό χτύπησε το ξυπνητήρι. Τινάχτηκε. Είχε ξεσυνηθίσει. Δυο χρόνια τώρα άνεργος. Πώς έβγαλε αυτά τα χρόνια ούτε που ήξερε. Λίγο το επίδομα στην αρχή, πέρασε κάποιους μήνες. Μετά ξενοίκιασε το σπίτι, γύρισε στους γονείς του. Ήττα. Να γυρνάς στο πατρικό σου στα τριάντα πέντε. Δυο τσάντες ρούχα, τον υπολογιστή και το τάβλι. Τα έπιπλα, τα πούλησε, τα χάρισε, ούτε που θυμάται πια. Δουλειές του ποδαριού, έβγαζε ένα χαρτζιλίκι. Φαΐ στο σπίτι, φραπέ στην καφετέρια κι αυτό ήταν όλο. Ούτε μπαρ, ούτε γήπεδο, ή για μπάνιο στη Λούτσα.

Τώρα επιτέλους δουλειά. Κανονική. Με ένσημα και ωράριο. Ας είναι καλὰ ο θείος με τις γνωριμίες του. Πιο χρήσιμος από το πτυχίο του Πολυτεχνείου. Δοκιμαστικά στην αρχή. Πωλήσεις. Επαρχία. Δεν πειράζει. Τουλάχιστον θα φεύγει από το σπίτι. Θα κοιμάται σε ξενοδοχείο, θα γυρνάει. Σαν να 'βγαине από βαλτοτόπι.

Ντύθηκε και βγήκε. Πήρε το μηχανάκι κι άρχισε ν' ανεβαίνει την Κηφισίας. Στο Φάρο μπήκε δεξιά στον παράδρομο. Οι γυάλινες οικοδομές ερημωμένες. Τα

περισσότερα μαγαζιά κενά. Αφίσες για συναυλίες που γίνανε πριν μήνες, κουρελιασμένα ενοικιαστήρια, τηλέφωνα μεσιτών να χάσκουν. Ούτε περνάνε πια να ξεκολλήσουν τις αφίσες.

Πάρκαρε και μπήκε. Ανέβηκε στον τέταρτο όροφο. Εταιρία πώλησης φωτοβοηταϊκών. Αμερικάνικη. Μπήκε διστακτικά. Συστήθηκε. Η γραμματέας του έδειξε το γραφείο. Ήρθε ο προϊστάμενος. Καλημέρισε, κάνοντας μια ελαφριά υπόκλιση. Χαμόγελο ευγένειας. Άκουγε τις οδηγίες. Αδιάφορες πληροφορίες. Κουνούσε το κεφάλι επιδοκιμαστικά. Πήρε το φυλλάδιο με τα προϊόντα. Συμπλήρωσε τη φόρμα για το τμήμα προσωπικού. Υπόγραψε τη σύμβαση. Ούτε που διάβασε τους όρους. Ανάσανε.

Επιτέλους δουλειά.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ

ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΓΡΙΛΙΕΣ

Ισορροπούν πάνω στο σκαμνί. Ο ήλιος μπαίνει κλεφτά μέσα απ' τις γρίλιες, όπως κάθε απόγευμα, όταν πέφτει στα κλειστά παντζούρια του σπιτιού που ζουν τα δύο τελευταία χρόνια. Χαϊδεύει τα μαλλιά της Κάτιας και φωτίζει το γκρίζο τους χρώμα. Σ' αυτήν την αναλαμπή ο Μάνος της χαμογελάει. Αυτή σμίγει τα φρύδια της, γέρνει το κεφάλι στον ώμο του κι ο Μάνος βλέπει, χωρίς εμπόδιο πια, τα κλειστά παντζούρια που κόβουν το φως, ακριβώς απέναντί του.

Ήταν εκείνο το μεσημέρι πριν εννιά μήνες, όταν ο Μάνος γύρισε απ' την περιπλάνησή του σε διάφορα αφεντικά ζητώντας ένα μεροκάματο, που βρήκε την Κάτια να κλείνει τα παντζούρια και να του λείι ανάμεσα σε λυγμούς: «Ήρθε πάλη αυτός. Μ' έβρισε. Του είπα πως μόλις βρεις δουλειά θα του τα δώσουμε τα νοίκια. Δεν άκουγε. Είπε πως έχει ανάγκες, πάνε οι καλές εποχές, πως δεν είναι φιланθρωπικό ίδρυμα και θα μας κάνει έξωση». Από τότε τα παντζούρια έμειναν κλειστά.

Κλειστή έμεινε και η πόρτα. «Τη δουλειά μου έχασα Κάτια, όχι την αξιοπρέπειά μου», είπε ο Μάνος το

βράδυ εκείνο. «Δεν μας έχει μείνει τίποτα πια», ψέλλισε η Κάτια και κλείδωσε. «Θα βρω δουλειά. Κάτι θα βρω. Θα συμπληρώσω τα ένσημα και θα πάρω τη σύνταξη. Λίγα μου λείπουν ακόμη. Και μετά θα δεις. Θα βρούμε ένα φτηνό σπίτι σε κάποιο χωριό και θα φύγουμε. Θα ζήσουμε», της είπε αυτός και την αγκάλιασε. «Φοβάμαι, Μάνο», είπε η Κάτια. «Σ' αγαπάω», της είπε αυτός και της έσφιξε τα χέρια. «Κι εγώ», του είπε αυτή.

Απ' τη χαραμάδα, κάτω απ' την κλειστή πόρτα, έμπαιναν στο σπίτι λογαριασμοί, ειδοποιήσεις για χρωστούμενα κι αυτό το πρωινό μπήκε και κάτι ακόμα. Ένα σημείωμα. «Αύριο θα σας κάνω έξωση», διάβασε η Κάτια και το έβαλε πάνω στον πάγκο της κουζίνας, δίπλα στο ηλεκτρικό μάτι που ήταν αχρησιμοποίητο καιρό. «Μας έκοψαν και το νερό», ψιθύρισε. Ο Μάνος κοίταξε το πρόσωπό του στον καθρέφτη. Οι ρυτίδες έσκαβαν αυλάκια στα μάγουλά του. «Λίγα ένσημα χρειάζομαι ακόμα. Πάρτε με και δώστε μου και τα μισά», είπε σήμερα στον υπεύθυνο προσλήψεων του εργοταξίου. «Είστε μεγάλος για τη δουλειά αυτή. Δεν μας κάνετε. Εκτός αυτού, η δουλειά δεν κινείται και δεν κάνουμε προσλήψεις. Με το ζόρι επιβιώνουμε κι εμείς», του είπε εκείνος.

Η πορεία του ήλιου μέσα απ' τις γρίλιες διακόπτεται. Σκιά ανθρώπου σχηματίζεται, μαύρη φιγούρα, στα παντζούρια. Στέκεται εκεί για λίγο κι ο Μάνος κλείνει τα μάτια του. Όταν τ' ανοίγει, η φιγούρα έχει χαθεί, ο ήλιος φωτίζει και πάλι τα γκρίζα μαλλιά της Κάτιας.

Της τα χαϊδεύει, τα φιλάει και περνάει απαλά το σχοινί στο λαιμό της. Ύστερα περνάει ένα άλλο στο δικό του λαιμό. Αγκαλιάζονται. «Για πάντα μαζί», του λέει. «Για πάντα», της λέει και κλωτσάει το σκαμνί. Ηρεμασμένοι δεν ακούνε πια τον κλητήρα. Αυτός χτυπάει την πόρτα και φωνάζει: «Ανοίξτε! Εξώδικο!»

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΙΠΛΙΚΑΤΣΗ

ΚΑΝΕΝΑΣ

«**B**αρύς κι ασήκωτος».

«Μόνο αυτό;»

«Βαρύς. Κι ασήκωτος.».

«Κι ο καιρός κυρ Κώστα; Πώς σου φαίνεται ο καιρός;»

«Βαρύς κι ασήκωτος».

.....

«Έχεις και συ τα δίκια σου. Έλα τώρα, μια κι έξω. Ναι, μπράβο Κωστάκη, έτσι με ένα «γκήλουπ». Να πάνε κάτω τα φαρμάκια. Μπράαααβο καλό παιδί. Και τώρα νάνι. Όχι, όχι!!! Μέσα η γλώσσα κυρ Κώστα. Να έτσι μπράααααβο. Ύπνος τώρα».

.....

Βαριές κι ασήκωτες μοιάζουν οι μέρες, σ' αλήθεια, άμα τις χαζεύεις από κείνο το μισάνοιχτο παράθυρο που κοιτάζει αλλήθωρα τον άδεντρο περίβολο. Μόνο τσιμέντο, τσιμέντο κι αποσιγάρα. 10 μέτρα πάνω - κάτω. Μια βουτιά στο κενό. Σπάνια είναι, όμως, ετούτα τ' ατυχήματα. Σπάνια... Έτσι, συνήθως ο λόγος είναι άληθος · «φυσικός». Καρδιά αδύναμη, αναπνοή βαριά

και βρωμερή, να έτσι που σου θυμίζει ξυνισμένο φαϊ και στραβό διάφραγμα, τεμπέλικο. Και vous κουκούτσι. Μια κατρακίλα με λίγα λόγια. Χωρίς γυρισμό.

Κομμάτια να γίνει, λέμε το λοιπόν, κι έτσι περνάει ο καιρός. Μουντός, χλωμός και διαβολεμένα αδιάφορος. Σπάνιες οι βροχές, λιγοστά τα χιόνια, πού οι μέρες εκείνες που θυμίζουν κάτι από άνοιξη; Πουθενά πανάθεμά μας. Έτσι ακριβώς.

Μωρέ αυτός είναι ο διάβολος, που να μας πάρει όλους και να μας σηκώσει μωρέεεε. Αυτός, ΠΑΝ'Α-ΘΕ-Μ'Α μας.

Η βαρυχειμνιά.

Ατέλειωτη, αβάσταχτη, σαν πληγή. Σαν να μας κατάρστηκε ένα μάτι φθονερό, να ζούμε μοναχά στα θαμπά. Καλύτερο το σκοτάδι- Πίσσα- μα το θεό, που να μας επάρει όλους και να μας σηκώσει. Καλύτερ' η άβυσσος. Στα χαμηλά ποθείς. Πονάς, βλασφήμιες φτύνεις όλη την ώρα, μα καρτερείς. Καλύτερη η κόλαση από δω, με το μισάνοιχτο, αλλήθωρο παράθυρο που βγάζει πάντοτε στον ίδιο άδεντρο, τσιμεντένιο περίβολο, που ζέχνει υγρασία κι αποτσίγαρα. Εκεί να δει το μάτι σου βρώμα! Ουuuuu... Σκουπιδαριό... Κι όλο το ίδιο και το ίδιο άνοστο φαϊ. Νερόβραστο, ανάλατο, εμετικό. Μήτε να το μασήσεις δεν σου κάμει καρδιά. Κι όμως το καταπίνουμε κι αυτό. «Δε πάει στο διάβολο...», ψελλίζουμε τότε- τότε στου κουφού τ' αυτί, και πιάνουμε ξανά να συζυρίσουμε τον ασυμμάζετο.

Όχι δεν φταίνει κείνοι. Τι να μαλώσεις;. Μονάχα

«γκήλουπ», να πάνε κάτω τα φαρμάκια με μια χαψιά, κι έπειτα πάλι ύπνος. Βαθύς, δίχως όνειρα. Λένε πως είναι καλύτερα έτσι. Στον ξύπνιο φυραίνεις παραπάνω. Όσο γίνεται βέβαια, για να λήμε τα πράματα έξω απ' τα δόντια. Κουράζεται το μυαλό, λένε, έτσι μπερδεμένο που τρέχει σε μέρες παλιές, και μπλέκει όσα γίνηκαν σε εποχές αλλοτινές, λαμπρές! Καλύτερα έτσι, λένε. Ο ξύπνιος τούς κουράζει. Ονόματα και πρόσωπα δεν θυμούνται έτσι κι αλλιώς. Μονάχα κάποιες φορές λιγοστές, σπάνιες καλύτερα, θα σε φωνάξουν με το σωστό σου τ' όνομα. Δεν έχει σημασία. «Σαν παιδιά», μας θυμίζουν πού και πού οι γιατροί, με τις γαργιασμένες ποδιές τους, κι έπειτα χάνονται στους διαδρόμους, σαν να μην πέρασαν ποτέ στ' αληθινά. «Σαν παιδιά»... Τα ονόματα λοιπόν σπανίζουν, σαν τις μέρες της άνοιξης. Κι οι μνήμες μπλέκονται συχνά, κουβάρι μπερδεμένο, κι άκρη δε σ' αφήνουνε να βγάνεις...

Όμως υπάρχει κάτι. Το ξέρω. Το 'χω δει. Το ξέρω. Σαν...αίσθηση. Σαν κατανόηση. Σαν τυφλή αποδοχή. Σαν ανάγκη. Ένα βλέμμα, ξαφνικό, πριν το βαθύ τον ύπνο, ένα τυχαίο άγγιγμα, όπως βαστάζουν το νερό, να πάνε κάτω τα φαρμάκια, μια δίψα, αχόρταγη είναι ετούτη που....

«Βαρύς».

«Μόνο αυτό κυρ Κώστα;».

«Βαρύς. Κι ασήκωτος».

ΜΑΡΙΛΕΝΑ ΑΒΡΑΑΜ-ΡΕΠΑ

ΕΡΩΤΗΣΗ

Δεν κοιμάμαι. Πέφτω κατάκοπος προτού καν μετρήσω τα φλουριά της μέρας. Σκοτάδι κι ανάβει μέσα μου ένα φως εκτυφλητικό. Λέξεις ή φράσεις, υποθέσεις δίχως αξία με μόνο τους προορισμό να με κρατήσουν άγρυπνο.

Κι ύστερα είναι οι κουβέρτες που παίρνουν το προβάδισμα. Η μεγάλη η πλεχτή, ή η μικρή η καρό; Ή και οι δυο μαζί; Δίχως χάδι πια για μένα. Το σεντόνι, που αίφνης ξεστρώθηκε. Τα παραθυρόφυλλα: μισόκλειστα ή ορθάνοιχτα; Το φεγγάρι με τις αχτίδες του κι η λάμπα του δρόμου με τις ακίδες της, στοχεύουν ύπουλα τον ύπνο μου. Η ζέστη και το κρύο που εναλλάσσονται...

Όλα αυτά παίρνουν τη θέση τους στη νύχτα μου.

Τι έφταιξε;

Ζούμε σε παράξενους καιρούς, είναι αλήθεια. Γιορτάσαμε ως τώρα το μεγαλείο των αριθμών. Οι αριθμοί πια δε μας βγαίνουν. Τουναντίον, μετράμε συνεχώς απώλειες.

Αν ήμουν πράγματι η μηχανή που κάποιοι ονειρεύτηκαν θα ήσαν ίσως τότε τα πράγματα πιο απλά; Ένα

γρανάζι που ξεστράτισε, μία ηυχνία που σώθηκε το φως της, ένα καλώδιο κομμένο - όλα αυτά βέβαια διορθώνονται.

Όμως παραμένω άνθρωπος. Γεμάτος αινίγματα. Κι η νύχτα μου (όπως και η μέρα) είναι γεμάτη σκαλοπάτια. Που τ' ανεβαίνω ολοένα, χωρίς μια στάση.

Μα έλα που κάτι απόψε, έρχεται σα χέρι στοργικό, μια σκέψη αλληιώτικη απ' τις άλλες, μαντατοφόρος της ελπίδας. Να φορέσω τα καλά μου. Να σκουπίσω τον ιδρώτα. Ν' απαλύνω την έγνοια μου. Γιατί πέρα από αυτό το μικρό δωμάτιο, πιο πέρα από τα φώτα και τις σκιές της πόλης, αλλιά οπωσδήποτε κάτω από τη φωτοχυσία των άστρων, ένα καινούργιο τραγούδι υφαίνεται, όχι μόνο για μένα. Και τότε λένω...

Θα σε συναντήσω;

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΔΕΒΕΡΑΚΗΣ

ΕΜΕΙΣ ΟΙ Ψ ΚΑΙ ΟΙ Χ

Αγαπητοί άνθρωποι, θα σας πω μια ιστορία για έναν κύριο που είχε την ίδια ιδιότητα με εσάς ήταν δηλαδή άνθρωπος και ονομαζόταν Ψ. Ο Ψ ζούσε την καθημερινότητα του με τις χαρές και τις λύπες τις, έτσι πίστευε τουλάχιστον. Έκανε πολλά πράγματα αλλήλα φηνε τους άλλους να αποφασίζουν για αυτόν γιατί τους εμπιστευόταν πιο πολύ από τον Ψ εαυτό του.

Ξαφνικά εμφανίζεται ο Χ. Ο Χ όπως και άλλα άτομα ως τα ονομάσουμε Α και Β κ. ο. κ. είχε τα δικά του προβλήματα. Ο Ψ γνώρισε τον Χ και άρχισε μια συζήτηση η οποία κατέληξε σε κάτι βαθύ και ουσιαστικό. Ήταν σαν μια αχτίδα που μπήκε σε ένα σκοτεινό δωμάτιο. Κατάλαβαν ότι ήταν υποχείρια, στρατιώτες ενός συστήματος που τους διέταζε, απλά να εργάζονται, να προσφέρουν χωρίς να έχουν αισθήματα. Γιατί δεν ανέφερα κάτι σημαντικό αγαπητά μου ανθρώπινα πλάσματα. Το παρέλειψα μέσα στον ειρμό των λέξεων που καταγράφω αυτή τη στιγμή. Η πόλη τους, ο κόσμος τους δεν έδινε έμφαση στα αισθήματα παρά μόνο στη λογική.

«Η λογική μας οδηγεί ψηλά», έλεγαν οι αρχηγοί. Όλοι χειροκροτούσαν σαν να είχαν ρομποτικά χέρια, σαν να ήταν προγραμματισμένοι. Αυτή ήταν η λογική. Ο προγραμματισμός και ο έλεγχος των πάντων. Πώς μπορούμε όμως να προγραμματίσουμε τη ζωή που κρύβει μέσα στα απαλά της χέρια το μαχαίρι του απρόβλεπτου; Επομένως, πώς μπορούμε να ελέγχουμε ανθρώπους που ζουν; Απλώς οι άνθρωποι εκείνοι δεν ζούσαν. Σέρνονταν σαν σκιές φαντασμάτων με μόνο όπλο την λογική που τους επέτρεπαν να έχουν.

Ο Ψ και ο Χ όμως κάτι ένοιωθαν. Για να το συγκεκριμενοποιήσουμε, τους καταδίωκε ένα ζοφερό συναίσθημα που μόνο αυτό μπορεί να ξεσηκώσει τους ανθρώπους: ΘΥΜΟΣ το όνομα του. Ωστόσο, μην περιμένετε την επανάσταση που ανέτρεψε τους ηγέτες και τη λογική και τους φώτισε όλους με ιδέες και συναισθήματα. Δυστυχώς, οι ηγέτες ήταν τόσο πονηροί αληλά και έξυπνοι που είχαν προβλέψει πως κάποια στιγμή θα υπήρχε και η καρδιά που θα χτυπούσε με άλλους ρυθμούς. Έτσι τους δίδαξαν, όπως μόνο αυτοί γνωρίζουν να διδάσκουν έμμεσα, να ξοδεύουν οργή εναντίον του εαυτού τους.

Ο Χ και ο Ψ μέσω της τραγικής συζήτησής τους κατάλαβαν πως τόσο καιρό τρέφονταν με οργή που είναι ο απαγορευμένος καρπός. Τι νομίζετε ότι έκαναν; Α, όχι δεν έφυγαν από την πόλη. Ούτε επαναστάτησαν, ούτε το ρούφηξαν στο ασυνείδητό τους. Δεν νικάς κάτι τόσο ισχυρό που γίνεται όπλο. Η ιστορία δεν έχει αίσιο

τέλος. Χρησιμοποίησαν το όπλο εναντίον του εαυτού τους αυτοκτονώντας. Τα πτώματα τους δεν βρέθηκαν ποτέ. Έγιναν στάχτη σε ένα πολυτελές τζάκι ενός ηγέτη. Δεν είναι τόσο παράξενο όσο νομίζετε το γεγονός ότι αυτοκτόνησαν.

Υπάρχει εξήγηση. Απλώς χρειάζεται εξονυχιστική εξέταση. Ας αρχίσετε με το να κοιτάξετε το είδωλό σας στον καθρέφτη.

ΦΩΣΤΕΙΝΗ ΝΟΥΛΑ

Το ΑΡΩΜΑ ΤΗΣ ΠΑΣΧΑΛΙΑΣ

Από οικογένεια εμπόρων κατάγομαι, διατηρώ χρόνια καταστήματα με είδη ένδυσης. Διαδέχτηκα τον πατέρα μου που μου άφησε μια υγιέστατη επιχείρηση. Στα ίδια επίπεδα την είχα και εγώ μέχρι και σήμερα. Αλλά τούτες οι τελευταίες χρονιές, είναι το κάτι άλλο, τέτοια κρίση δεν ξαναείδε το εμπόριο. Έκανα κι εγώ βέβαια τα λάθη μου. Επεκτάθηκα τον καιρό που δεν έπρεπε. Ξεγελάστηκα στα σαράντα πέντε μου, νόμιζα πως θα μας κεράσουνε έτσι την ευτυχία, απλά, χωρίς κόπο και ιδρώτα, χωρίς μόχθο, δελεάστηκα από ξένα πολιτιστικά πρότυπα και όχι απ' αυτά που είχα κληρονομήσει. Σ' αυτό βοήθησαν βέβαια και οι ψεύτικοι ήρωες που μας πλάνεψαν, οι πολιτικοί του τόπου μας, όλοι τους χωρίς εξαίρεση. Μας έκαναν και ακολουθήσαμε την ανήθικη ηθική τους. Μας έδωσαν την ψευδαίσθηση της επιτυχίας σ' όλους τους τομείς.

Ξεχύθηκαν οι σκέψεις μου, σε ποιον τις λέω; Κατηφορίζω έναν δρόμο, έχει πολύ θόρυβο και η ατμόσφαιρα είναι πνιγερή, όπως συνήθως. Σταματώ για λίγο σ' ένα μαγαζί, σχεδόν ίδιο με το δικό μου.

Παρατηρώ πως έχει λίγα εμπορεύματα, ήξερα καλά τι σημαίνει αυτό. Πόσο διαφορετική ήταν αυτή η διαδρομή πριν από τρία χρόνια; Περνώ τρία στην σειρά κλειστά μαγαζιά. Με κυριεύει μια απαισιοδοξία. Με αυτήν την κρίση έχασα όλη μου την αυτοπεποίθηση, όλη μου την οξυδέρκεια. Επιχειρηματικά πια δεν έχω καμιά αίσθηση προορισμού.

Συνέχισα να περπατώ, σε λίγο θα έφτανα στο κατάστημά μου. Φουντώνει η κρίση όλο και περισσότερο, αλλήλ το χειρότερο απ' όλα, είναι ότι τελειώνει η υπομονή μας, στερεύει. Μια ξαφνική ζαλάδα αισθάνομαι, κρατάει μόνο μερικά δευτερόλεπτα. Η διάθεσή μου ήταν από το πρωί άτονη, άρχισα να περπατώ κάπως πιο σιγά.

Από μακριά είδα τους δυο νεαρούς να κοιτούν προς το μέρος μου. Είχα μια υποψία φόβου στο νου μου, που πολύ σύντομα επιβεβαιώθηκε. Κατάλαβα, με περίμεναν στην πόρτα του καταστήματός μου. Ο ένας τους ήταν ευγενικός, ο άλλος ήταν αψύς, ψυχρός και με ξεπλυμένα μάτια. Ήταν ανένδοτος, μου φόρεσε χειροπέδες. Λες και σταμάτησε ο χρόνος εκείνη την στιγμή, σαστισμένοι οι υπάλληλοί μου κοιτούσαν. Τα βλέμματά μας διασταυρώθηκαν, μόνο που το δικό μου βλέμμα, είναι γεμάτο ενοχή και ντροπή. Ένα παγωμένο κύμα με διαπέρασε ολόκληρο. Πόσο κρύες είναι οι χειροπέδες. Πόσο παράξενα νιώθεις όταν σου τις περνάνε. Σηκώνω ψηλά τα ντροπιασμένα μάτια μου, κοιτάζω ίσως για τελευταία φορά έναν ελεύθερο, έναν

ολόκληρο ουρανό. Ένα άρωμα πασχαλιάς ήρθε από το πουθενά, ένα άρωμα πασχαλιάς ανθισμένης.

Μια μουντή λιοπόν Απριλιάτικη μέρα, συννεφιασμένη και με λιγοστό φως, με συλλάβανε και επίσημα, για μη καταβολή χρεών προς το δημόσιο. Οδηγήθηκα στην Διεύθυνση της Ασφάλειας και από εκεί στον εισαγγελέα πλημμελειοδικών. Μου έριξε κάποιες διερευνητικές ματιές και μου διάβασε τον νόμο, μ' ένα πνεύμα εξουσιαστικότητας και αδιαφορίας απέναντί μου. Οι κατηγορίες που με βαραίνουν, αφορούν διατάξεις του άρθρου 25 παράγραφος 1 του νόμου 1882/90 όπως πλέον ισχύει αυτόν τον καιρό, τον καιρό της κρίσης. Μα τόσα χρόνια είμαι ευσυνείδητος και τυπικός; Ποιος να ακούσει.

Με πετάξανε σ' έναν χώρο, ήτανε δεν ήταν πέντε επί πέντε μέτρα και φωτιζότανε μόνο απ' ένα φεγγίτη στον ένα του τοίχο και μπροστά από το τζάμι του, είχε μια χοντρή σιδερένια σήτα. Υπήρχαν τέσσερα κτιστά τσιμεντένια κρεβάτια, πάνω στα οποία καθόταν περίπου δέκα άτομα και οι υπόλοιποι είτε ήταν όρθιοι, είτε καθόταν πάνω στα λυγισμένα τους πόδια. Η βρώμα και η κάπνα, σού έκοβαν κυριολεκτικά την αναπνοή.

Εκείνο το πρωί, όταν έφευγα από το σπίτι μου, το τελευταίο πράγμα που θα μπορούσα να φανταστώ, ήταν ότι λίγες ώρες μετά, θα βρισκόμουν στις τριτοκοσμικές συνθήκες αυτού του χώρου. Δεν το πίστευα, ακόμη προσπαθούσα να το συνειδητοποιήσω. Ήτανε το τμήμα μεταγωγών Αθηνών, ο ενδιάμεσος σταθμός μου πριν

την φυλακή. Ένας σύγχρονος πύργος της Βαβέλ. Το απόγευμα πήρανε κάποιους από μας, δε ξέρω με ποιον προορισμό κι έτσι αραιώσαμε κάπως, αλλιά και πάλι όταν ήρθε το βράδυ και έπρεπε να κοιμηθούμε, τα τέσσερα κρεβάτια με τις λιγδιασμένες κουβέρτες δε μας χωρούσαν όλους. Ακόμα κι αν ξαπλώναμε στο πλάτος τους. Τρία άτομα βολευτήκαμε όπως μπορούσαμε σε πλαστικές καρέκλες.

Κάποια στιγμή αποφάσισα να κλείσω τα μάτια μου να ξεκουραστώ, να δώσω ένα τέλος στην ύπαρξη του χρόνου. Το τελευταίο πράγμα που είδα, ζαρωμένος πάνω στην πλαστική καρέκλα, ήταν ένας ποντικός εντελώς εξοικειωμένος με τους ανθρώπους. Τον ταΐζε ένας Κούρδος. Στα αλήθεια το ζω αυτό; Αναρωτιόμουν συνεχώς. Μάλλον θα ονειρεύομαι. Με αυτήν την γλυκιά ελπίδα ότι ίσως να είναι απλά ένα όνειρο, αποκοιμήθηκα και ένα άρωμα πασχαλιάς με πλημμύρησε.

ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΓΑΪΤΑΝΙΔΗΣ

ΓΕΝΝΗΜΕΝΟΣ ΜΙΑ ΒΡΟΧΕΡΗ ΚΥΡΙΑΚΗ

Ο Αρτάν γεννήθηκε στην Αλβανία το 1992, όπου και έζησε τα πρώτα δώδεκα χρόνια της ζωής του πριν έρθει στην Ελλάδα το 2004. Γεννημένος μια βροχερή Κυριακή στα Τίρανα η μάνα του με το που τον αντίκρισε του είπε γλυκά στο μικρούτσικο του αυτή «Εσύ θα είσαι τυχερός μικρέ μου, θα καταφέρεις όσα δεν ονειρευτήκαμε εμείς».

Η κατάσταση στην Αλβανία δεν βοηθούσε τους γονείς του να συντηρήσουν ένα απλό σπιτικό για αυτόν και τις 2 αδερφές του και έτσι ήταν αναγκασμένοι μάνα και πατέρας να δουλεύουν ολημερίς για να βγάζουν μερικά χρήματα για να ταϊζουν την οικογένεια. Η μάνα δούλευε το πρωί στο κοντινό κλωστοϋφαντουργείο και το απόγευμα σαν καθαρίστρια και ο πατέρας τα πρωινά στο βυρσοδεψείο και τα απογεύματα φύλακας στο Γενικό Νοσοκομείο. Η γιαγιά στο σπίτι φρόντιζε τα παιδιά με παραμύθια και παιχνίδια αλλήλ κουραζόταν και αυτή με τον καιρό. Ο Αρτάν στο σχολείο ήταν πολύ καλός και σβέλτος μαθητής και οι δάσκαλοι πίστευαν στην εξέλιξη του πνεύματος του. Καθόταν με τις ώρες και μάθαινε στις μικρότερες αδερφές του τα γράμματα

και τις λέξεις και αυτές του έκαναν συνέχεια δώρο πολύχρωμες ζωγραφιές. Τα βράδια καθόντουσαν όλοι μαζί σαν οικογένεια στην τραπεζαρία γύρω από την λάμπα και έτρωγαν ζεστή σούπα ή ψωμί με φασολάκια και ένιωθαν αυτή την ζεστασιά αγάπης που θα έπρεπε να περικλείει και να αγκαλιάζει κάθε σπιτικό και κάθε άνθρωπο στον κόσμο.

Με το άκουσμα των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 στην Ελλάδα ο πατέρας σκέφτηκε να πάρει τον πρωτότοκο γιό του και να πάνε να βρει δουλειά για να στέλνει λεφτά στην υπόλοιπη οικογένεια στα Τίρανα και στην πορεία καθώς έχουντων των πραγμάτων θα ερχόντουσαν και αυτοί στην μεγαλούπολη. Ο Αρτάν θα συνέχιζε το σχολείο σε κάποιο σχολείο στην Αθήνα, και οι δάσκαλοι ήταν σίγουροι πως θα κατάφερνε να γίνει γιατρός μια μέρα «για να βοηθάω του άλλους» όπως από πολύ μικρός έλεγε.

Έκατσε με επιμονή και υπομονή και έμαθε ελληνικά μέσα σε ένα καλοκαίρι διαβάζοντας ολημερίς και εξασκώντας τα ελληνικά του με διάφορους γείτονες που είχαν έρθει κάποτε στην Ελλάδα και είχαν να του πούνε κάποια εμπειρία ζωής από την γειτονική χώρα. Ο Αρτάν άκουσε περίπου ισάριθμες καλές και κακές ιστορίες και παρόλο το νεαρό της ηλικίας του πίστευε πως προσωπικά θα κατάφερνε στο νέο τόπο πρώτα να ονειρευτεί και ύστερα να δημιουργήσει. Τον Σεπτέμβρη του 2004 όταν έφτασαν στην Αθήνα επικρατούσε ένα κλίμα περίεργο καθώς οι Ολυμπιακοί Αγώνες είχαν

λάβει τέλος και όλοι καταλάβαιναν πόσο τους είχε κοστίσει τελικά αυτό το λάθος. «Ο τουρισμός ανέβηκε» λέγανε στις ειδήσεις και στις εφημερίδες, «μα η τρύπα του χρέους βάθυνε» λέγανε οι άνθρωποι στον δρόμο και στα καφενεία.

Βρήκαν ένα μικρό σπιτάκι στην Πατνσίων όπου και έμειναν τα επόμενα 6 χρόνια. Αυτά τα χρόνια ο Αρτάν στην αρχή είχε προβλήματα με τους συμμαθητές του καθώς τον φώναζαν είτε Αλβανό είτε ξένο, αλλήλα στη συνέχεια με την καλοσύνη και την ταπεινότητα του καθώς και με την σπιρτάδα του κατάφερε να αντισταθμίσει τις κατηγορίες με φιλίες και αγάπη. Μέχρι και την σημαία της Ελλάδας σήκωσε σε μια παρέλαση και μετά είχε γίνει χαμός στα κανάλια με γονείς και πολιτικούς να επικαλούνται το όνομα της πατρίδας και της θρησκείας.

Τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας έφτασαν στην Αθήνα το 2010 για να μείνουν μόνιμα και όλα φαινόταν πια να πηγαίνουν προς το καλύτερο. Ο πατέρας του δούλευε σαν μεταφορέας σε ένα μαγαζί στο Μοναστηράκι και ο Αρτάν πια 18 χρονών πήγαινε στο κοντινό λύκειο όπου και θα έπαιρνε απολυτήριο τον Ιούνιο. Διάβαζε μανιακά για τις πανελλαδικές εξετάσεις, στις οποίες όλοι ήταν σίγουρα πως θα έσκιζε.

Την Παρασκευή, μια βδομάδα πριν ξεκινήσουν οι εξετάσεις, όπως γύρναγε σπίτι του ύστερα από την προπόνηση ποδοσφαίρου με την τοπική ομάδα, ένα αμάξι με δύο χρυσαυγίτες ντυμένους αστυνομικούς ή

δύο αστυνομικούς ντυμένους χρυσαυγίτες του έστρεψε τα φώτα όπως περπατούσε στο απόμερο πεζοδρόμιο ενός στενού και του ζήτησαν να μπει μέσα για εξακρίβωση στοιχείων. Την επόμενη μέρα τον βρήκαν νεκρό σε ένα χαντάκι στον Υμηττό. Το κορμί του ήταν γεμάτο μελανιές από πολλαπλά χτυπήματα. Την επόμενη ήταν Κυριακή και έβρεχε. Η κηδεία έγινε κανονικά.

ΝΙΚΟΛΑΣ ΝΙΑΜΟΝΗΤΟΣ

Ο ΜΑΝΘΟΣ

«**Β**απτίζεται ο δούλος του Θεού... και το όνομα αυτού... Μάνθος». Ο πατέρας βοσκός χωρίς δικό του ποίμνιο, γύριζε με τα πρόβατα όλες τις πηγαίες και ραχούλες του Καϊμακτσαλάν. Πίσω στο χωριό η συμβία του με τα δυο ανήλικα είχε μοιρολατρικά κάνει τη φτώχεια τρόπο ζωής.

Σαν ήρθε ο καιρός να πάει ο Μάνθος στο δημοτικό κηρύχτηκε ο ελληνοϊταλικός πόλεμος, ο πατέρας βρέθηκε στο Γράμμο. Με την εισβολή των Γερμανών ο πατέρας του εντάχθηκε με οργή στην Εθνική Αντίσταση με ατυχή κατάληξη σε έναν ομαδικό τάφο. Θεός σχωρέστον κι η ζωή για τους υπόλοιπους συνεχίστηκε ακόμη πιο σκληρά. Το χωριό μπλεγμένο στη δύνη του εμφυλίου δεν τους χωρούσε πλέον είτε διότι ήταν ακτήμονες είτε διότι ο μακαρίτης υπήρξε εθελοντής πατριώτης. Κάτι συγγενείς επέμεναν για την αναγκαστική αστυφιλία της μικρής οικογένειας στη Θεσσαλονίκη, εκεί όπου υπήρχε ανωνυμία, μα και περισσότερες πιθανότητες για επιβίωση. Υπόγειο υγρό και μονόματο το κατάλυμα, σκάλες και διάδρομοι –τι άλλο - η επικυπτική απασχόληση της μητέρας. Η Μαρία πήγαινε

στο μοδιστράδικο κι ο Μάνθος κοτζάμ παιδί πλέον υποχρεώθηκε με το στανιό να τελειώσει το δημοτικό σχολείο, ενώ έκαμνε λάθρα και μερικές δουλειές του ποδαριού.

Σαν κατάπαυσε ο εμφύλιος, ο Μάνθος βγήκε ενεργά στη βιοπάλη. Ύστερα λοιπόν από πολλή καρπαζιά και βρισιές από τα διάφορα αφεντικά, κατέληξε σε μια κουζίνα ενός κεντρικού εστιατορίου, «Το Βέρμιον». Δύσκολη και πολύωρη δουλειά για ένα παιδί χωρίς ειδικότητα και συνδικαλιστική συνείδηση. Από νωρίς το πρωί που έφευγε από το σπίτι, γύριζε εξουθενωμένος τα μεσάνυχτα, συμβάλλοντας αρκετά στον οικογενειακό κορβανά. Αραιά και πού, έφερνε στο σπίτι ένα μπακράτσι με απομεινάρια σάλτσας του εστιατορίου, δώρο του μάγειρα. Με τον καιρό τελείωσε τρεις τάξεις στο Νυχτερινό, πήγε στρατιώτης και ξαναγύρισε στην ίδια δουλειά. Εν τω μεταξύ η αδερφή του Μαρία πήρε των ομματίων της και μετανάστευσε οριστικά στη Γερμανία και δεν ξαναπάτησε το πόδι της στην Ελλάδα. Η μητέρα γερασμένη πρόωρα, την κατέβαλε ο παλιότερος πλευρίτης εγκαταλείποντας κι αυτή τον μάταιο κόσμο, με μόνη τελευταία ψυχική αναλαμπή τη διαφαινόμενη προκοπή του Μάνθου.

Το άοκνο και γεροδεμένο παλικάρι πήρε «προαγωγή» και έγινε βοηθός, αργότερα δε κανονικός σερβιτόρος. Πετούσαν σπίθες τα μάτια του, είχε φτερά στα πόδια και πλήριο χαμόγελο για τους πελάτες. Σε τούτο το φροντισμένο εστιατόριο σύχναζαν τακτικά

ανώτεροι υπόληπτοι, δικαστικοί, πολιτευτές, επιχειρηματίες, όλος ο καλός κόσμος που λένε. Στον καιρό μάλιστα της Έκθεσης περνούσε το κατώφλι του όλο το υπουργικό συμβούλιο. Εν τω μεταξύ η κόρη κάποιου πελάτη τον καλοείδε κι ο θανθάνον έρως φούσκωσε μεμιάς! Δεν άργησε, λοιπόν, να βρεθεί ως γαμπρός στην εκκλησία. Σε λίγο όμως, η κακομαθημένη άεργη και ακόμη άτεκνη σύζυγος βαρέθηκε την καθημερινή μοναξιά και αναζήτησε εραστή. Έσπασε οριστικά το γυαλί και έκτοτε δεν αναθερμάνθηκε μέσα του ισοβίως καμιά ερωτική διάθεση ούτε επιθυμία για άλλον γάμο. Βρήκε πλέον κυριολεκτικά καταφύγιο παρηγοριάς στη δουλειά του.

Με το τέλος του προηγούμενου αιώνα, επήλθε ο αιφνίδιος θάνατος του αφεντικού, που άφησε ακυβέρνητο το ονομαστό εστιατόριο. Ο Μάνθος επιλέχθηκε αμέσως από τη χήρα του εκλιπόντος να επιστατεύει, μέχρι που, παράτολμος ων, αγόρασε την επιχείρηση εξοφλώντας την με υψηλό μηνιαίο τίμημα. Αισθάνθηκε πανέτοιμος ψυχικά και στους τοίχους πρόσθεσε μερικές μεγάλες φωτογραφίες από τη βουκολική ζωή, με γιδοπρόβατα και όμορφες κορυφογραμμές, σπονδή στη μνήμη του πατέρα του. Κατά τα άλλα ουδεμία παρέκκλιση από την δοκιμασμένη συνταγή. Να όμως που σιγά - σιγά άλλαξαν τα γούστα του κόσμου με τα πρόχειρα φτηνοφαγάδικα ή στήθηκαν φανταχτερά εστιατόρια για τους νεόπλητους σε μοντέρνο στυλ. Έφθινε η πελατεία και ο Μάνθος αρνιόταν πεισματικά

εκπτώσεις στην ποιότητα των εδεσμάτων ή και ανακαίνιση. Ήρθε πλέον και με τη βούλη η επάρατη κρίση, το μαγαζί όχι μόνον χρωστούσε πολλά στους πιστωτές, αλλά δεν είχε πληρώσει ασφαλιστικές εισφορές και αρκετά μηνιάτικα στα γκαρσόνια, τους αγαπητούς του συνεργάτες. Τα χρέη προς τις Τράπεζες δέσμευσαν και το ιδιόκτητο διαμέρισμα, οπότε ο Μάνθος ο αλλοτε αγέρωχος βρέθηκε πλέον άστεγος. Τόσα χρόνια υπάλληλος αρνιόταν επιπόλαια την ασφάλεια, που θα του εξασφάλιζε κάποια σύνταξη, διότι πίστευε ότι τελικά θα του περισσεύαν πολλά στο πουγκί για τα γηρατειά. Γύριζε από παγκάκι σε παγκάκι κουβαλώντας τα ελάχιστα μπογαλάκια του και τα βράδια μετά τις 10 πήγαινε κατηφής σε ένα ταπεινό καφενείο της αγοράς Μοδιάνο, που με την υποχρέωση ενός καφέ διανυκτέρευε για πολλούς κατατρεγμένους. Μα κι αυτό το μοναδικό ευρώ δεν υπήρχε πάντα, εκτός από λίγους φίλους που διακριτικά του έβαζαν στην τσέπη κάποιο μικρονόμισμα. Πού να κοιμηθεί, να ζεσταθεί, να πλυθεί, να αλλαξει ρούχα, πού να βρει να φάει; Πού να στεγάσει εκείνο το παλιό όνειρο για όμορφα γηρατειά; Τώρα, ο αλλοτε υπερβολικά χορτάτος, ένας σύγχρονος Γιάννης Αγιάννης των Αθλίων, κατάλαβε καλύτερα τι εστί πείνα και δυστυχία. Υποτυπώδη θαλπωρή στέγης του παρείχαν κάποιες γέφυρες, όσο για την πείνα μόνη λύση ήταν οι κάδοι σκουπιδιών. Στις πρώτες δειλές καταδύσεις βρήκε απέναντί του εχθρικές τις γάτες. Πώς να πει τον πόνο του στις γάτες, που λεί-

και το άσμα; Με τον καιρό έγιναν φίλοι και έψαχναν μαζί.

Φεβρουάριος μήνας με ανελέητο Βαρδάρη τον βρήκαν μανούρι, ο μισός μέσα στον κάδο και τα πόδια του να κρέμονται απ' έξω χωρίς παπούτσια. Ενθάδε κείται πλέον ο Μάνθος, θύμα πολλών κοινωνικοπολιτικών παραγόντων, που δεν τον έκλαψε κανένας, ωστόσο άφησε για διαθήκη μια πολυκύμαντη πορεία για την επιβίωση.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΣΑΜΑΝΤΑΣ

ΚΡΙΣΗ ΕΙΝΑΙ, ΘΑ ΠΕΡΑΣΕΙ

Το χιόνι έπεφτε από το πρωί. Ο αυλόγυρος της εκκλησίας ήταν στρωμένος με ένα κάτασπρο πέπλο, με τα κλαδιά των δέντρων να λυγίζουν μέχρι το πηλόστρωτο σαν προσκυνητές από το βάρος του χιονιού. Η μαύρη καπνιά από τις γύρω καμινάδες φαφλάτιζε με τα σύννεφα στον γκρίζο ουρανό κάνοντας την εικόνα μελαγχολική στα μάτια των ανθρώπων και τις ψυχές να γεμίζουν με απογοήτευση σε τούτη την εποχή της μεγάλης κρίσης. Στο υπόγειο της εκκλησίας τα καζάνια επάνω στην φωτιά κόχλαζαν ετοιμάζοντας μερίδες συσσιτίου για τους φτωχούς και άπορους της Θεσσαλονίκης. Πλησίαζαν τα Χριστούγεννα.

– Παππού! Μην ξεχάσεις σήμερα τη γιορτή στο σχολείο μου. Θα πω το ποίημά μου!

– Όχι! Δεν το ξεχνώ Θανάσάκη μου! Θα έρθω το απόγευμα για να σε καμαρώσω!

Μετά την συνταξιοδότηση μου γράφτηκα ως εθελοντής στο ίδρυμα προσφοράς και αλληλεγγύης συνανθρώπων της πόλης μας. Πηγαίναμε με εκπροσώπους του ιδρύματος σε διάφορα μαγαζιά της πόλης και μαζεύαμε προσφορές σε τρόφιμα και ρουχισμό.

Ο αριθμός των συμπολιτών μας που χρειάζονταν βοήθεια τα τελευταία χρόνια μεγάλωσε. Οι μαστιγιές της απελπισίας αυλάκωναν τα πρόσωπά τους και τα δάκρυα τους κυλούσαν σαν ποτάμια μέσα τους. Τα μάτια τους έχασαν την αντανάκλαση του φωτός και βυθίστηκαν στο σκούρο των θαλασσών και των χαμένων χρωμάτων του δειλινού. Οι φιγούρες τους κινούνται αχνοῦφαντες στο πρώτο φως της αυγής περιμένοντας πότε θα έρθει το μεσημέρι για να προμηθευτούν το συσσίτιο τους. Με την ανεργία ζευγάρωσαν και σε παλιά γκρεμισμένα παραπήγματα έγιναν συγκάτοικοι.

– Παρακαλώ όλοι σε μια σειρά! Θ’ αρχίσουμε σε λίγο την διανομή.

Οι περισσότεροι έπαιρναν τις μερίδες τους μέσα σε σακούλες και έφευγαν διακριτικά για το σπίτι τους. Άλλοι καθόταν στα γύρω παγκάκια και στις ζαρντινιέρες των καλλιωπιστικών δένδρων της αυλής και έτρωγαν. Όταν νύχτωνε κάποια εσοχή εισόδου διπλανής πολυκατοικίας γίνονταν το σπίτι τους. Κοιτώντας τους όλοι είχαν την δική τους ιστορία πόνου να σου διηγηθούν.

Η μέρα πέρασε και τα συναισθήματα γι’ ακόμη μια φορά με κατακλύζουν. Πήρα το παραλιακό δρόμο και κοιτάζοντας την θάλασσα προσπάθησα ν’ αποφορτιστώ. Με τις σκέψεις να εναλλάσσονται στο βεστιάριο του μυαλού μου περπάτησα ως το σχολείο που θα γίνονταν η αποψινή γιορτή του εγγονού μου.

– Παππού παππού! Τώρα ανεβαίνω να πω το ποίημά μου! Άκουσέ το!

– «Η αλληλεγγύη» ...

Αμέσως ακούστηκε ένα μεγάλο χειροκρότημα από όλους τους παρευρισκομένους στην εκδήλωση. Τα πόδια μου λήγισαν, η καρδιά μου φτερούγισε. Δεν πίστευα στ' αυτιά μου.

– Σου άρεσε παππού το ποίημα;

– Πάρα πολύ! Μεγαλειώδες το μήνυμα του. Εμείς οι Έλληνες περάσαμε πολλά. Στην αλληλεγγύη στηρίζεται η δημοκρατία που εμπνεύσαμε σ' όλο το κόσμο. Μ' αυτήν ξεπεράσαμε τους πολέμους και τις καταστροφές του λαού μας. Στις μεγάλες κρίσεις του παρελθόντος Σμύρνη, Πόντο, Αλβανικό μέτωπο τα μεγάλα συσσίτια σώσανε το λαό μας από την αφάνισή του και χάρη στις εθελοντικές ομάδες προσφοράς, που φύτρωναν αμέσως, ξεπερνούσαμε τα προβλήματα.

– Και πώς ξεπερνιέται η κρίση παππού;

– Όπου μεγαλουργεί η ανθρωπιά, θα μπορούμε να λέμε: «Κρίση είναι θα περάσει»...

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΑΝΕΛΑΣ

ΔΩΡΟ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Τα Χριστούγεννα υπήρξαν, πάντοτε, για μένα η αγαπημένη μου εορταστική περίοδος. Σ' αυτό συνέβαλλαν ιδιαίτερα, τα φωτάκια της πόλης, οι διακοπές, το περιορισμένο αλλήλ' πάντα ανανεωτικό shopping therapy, τα δώρα που έδινα και έπαιρνα, μια χαρούμενη διάθεση, εν γένει. Επιπλέον, το διάστημα αυτό συνέβαινε να συμπίπτει και με την ονομαστική μου εορτή, κατά την οποία συνήθιζα να προσκαλώ τους φίλους μου, κάπου έξω, για να το γιορτάσουμε, προς μεγάλη ευχαρίστηση τόσο εκείνων όσο και εμού. Το ίδιο βέβαια συνέβαινε, όταν σύμφωνα με το χριστιανικό εορτολόγιο, ερχόταν και η δική τους σειρά... Ωραίες εποχές! Μας χαλάρωναν και μας έδεναν μ' έναν τρόπο θαυμαστό.

Δυστυχώς, όπως πολύ φιλοσοφημένα υπογραμμίζει και η λαϊκή ρήση, όλα τα ωραία κάποτε τελειώνουν. Έχει παρέλθει, πλέον, η ευτυχισμένη αυτή εποχή.

Το δώρο των Χριστουγέννων που παλαιότερα έκανε το χειλάκι μας να χαμογελάσει και έκλεινε όσες τρύπες άνοιγαν οι ανάγκες της καθημερινής βιοπάλης έχει, προς μεγάλη θλίψη όλων μας, αποδημήσει εις

τόπον χλοερών και αναψύξεως, αφήνοντάς τις τσέπες μας καταψυγμένες κι' εμάς στερημένους από κάθε χαρούμενη οικονομική δραστηριότητα.

Το τετράδιο εσόδων και εξόδων εγκαταστάθηκε πλέον μόνιμα στο κομοδίνο μας για να θυμίζει λογαριασμούς και έκτακτα έξοδα και να κρούει τον κώδωνα του κινδύνου, όσες φορές παρεκκλίνουμε από την ρότα, μην τυχόν και μπατάρουμε την αξιοπρέπειά μας σε πιθανά –βλέπε σίγουρα- οικονομικά αδιέξοδα.

Ο καπετάνιος θα μου πείτε στη φουρτούνα φαίνεται και οφείλω να ομολογήσω ότι οι ικανοί καπεταναίοι πάντοτε προκαλούσαν το δέος και τον θαυμασμό μου.

Έτσι, το αποφάσισα. Τα φετινά Χριστούγεννα θα τα αντικαταστήσω με τις Αποκριές. Θα ντυθώ μέσα μου καπετάνισσα και θα αρμενίζω τα οικονομικά πελάγη με τα κύματα και τις θαλασσοταραχές τους, κρατώντας γερά το τιμόνι και ελπίζοντας να οδηγήσω το πλεούμενο σε μια στεριά απάνεμη και γαλήνια... Σαν άλλος Οδυσσέας θα κλείσω κι' εγώ τ' αφτιά μου σε κάθε σειρήνα που με καλεί. Ας καλεί όσο θέλει... Ουκ αν λάβεις παρά του μη έχοντος.

Το θέμα, όμως, δεν είμαι μόνον εγώ... είναι και όλοι όσοι από μένα και πολλούς σαν κι' εμένα περίμεναν το δικό τους δώρο Χριστουγέννων, τη δική τους οικονομική ανάσα στη δύσκολη καθημερινότητα.

Όλοι αυτοί τι θα απογίνουν; Θα αναγκαστούν ως φαίνεται, να ακολουθήσουν κι' εκείνοι το δικό μου παράδειγμα. Τι άλλο μας μένει να κάνουμε;

Όλοι, λοιπόν, στα πλοία, αδέλφια! Ψηλά το κεφάλι, σταθερά το τιμόνι, κλειστά τα αφτιά στις απανταχού σειρήνες, μήπως και κάποτε, караβοτσακισμένοι έστω, καταφέρουμε να ξαναβρούμε την Ιθάκη μας.

ΒΑΣΩ ΣΦΕΤΣΙΟΥ

ΜΕΤΕΩΡΟΣ

Μάρτιος 2013. Ανοίγω τα μάτια μου, μα τριγύρω μόνο σκοτάδι. Προσπαθώ να συνειδητοποιήσω πού βρίσκομαι. Πανικός με κυριεύει. Χρησιμοποιώ τα χέρια μου για να εξερευνήσω τον χώρο. Ανακαλύπτω μια ξύλινη επιφάνεια. Τη χτυπάω δυνατά, με τα πόδια μου, προκειμένου να την σπάσω. Κατόπιν μιας δεκάλεπτης λυσσαλέας προσπάθειας, τα καταφέρνω. Χώμα με πλακώνει με ορμή, μα ευτυχώς κατορθώνω να απεγκλωβιστώ.

Διαπιστώνω ότι βρίσκομαι σε ένα σκοτεινό νεκροταφείο. Η ταφόπληθα γράφει το όνομά μου. Θεέ μου, τι μπορεί να συμβαίνει; Μακάρι αυτό που ζω να είναι μόνον ένας εφιάλτης. Γύρω μου δεν υπάρχει κανείς. Ξάφνου, μια ολόλευκη γάτα εμφανίζεται μπροστά μου. Στέκεται ακίνητη απέναντί μου για ένα περίπου λεπτό. Το βλέμμα της είναι διαπεραστικό. Κάποια στιγμή σκαρφαλώνει στην αγκαλιά μου, όπου κουρνιάζει αναπαυτικά. Εκπλησσομαι! Σπάνια συναντούσα γάτες τόσο προσιτές.

Βρίσκω επιτέλους την έξοδο. Παρατηρώ μια μαρμαρίνη πινακίδα, που αναγράφει «Νεκροταφείο

Βύρωνα». Αφήνω τη γάτα κάτω, βγαίνω έξω και ξεκινάω ένα πολύωρο περπάτημα στους δρόμους της πρωτεύουσας. Τα ρούχα και τα παπούτσια μου είναι βρώμικα από τη σκόνη και το χώμα. Νιώθω ντροπή. Ωστόσο, ο κόσμος με το γρήγορο βάδισμά του, που δηλώνει άγχος, δείχνει να με αγνοεί επιδεικτικά. Διστάζω αρχικά, μα τελικά τολμώ να ζητήσω βοήθεια από κάποιον περαστικό.

Περιέργως, μοιάζει σαν να μη με ακούει. Το ίδιο συμβαίνει με άλλους τρεις περαστικούς. Δεν αργώ να συνειδητοποιήσω ότι είμαι αόρατος και άυλος για τους κατοίκους αυτής της άκομψης πόλης. Ακόμα κι αν μπορούσαν να με δουν, αμφιβάλλω αν θα με βοηθούσαν. Η Αθήνα έχει μια ταυτότητα καχυποψίας, έναν χαρακτήρα «ξενοφοβικό».

Κάνω μια τελευταία προσπάθεια για να βεβαιωθώ. Μπαίνω σε ένα ψιλικατζίδικο που συναντώ στο διάβα μου. Μάταια απευθύνω το λόγο στον μεσήλικα ιδιοκτήτη. Δε μπορεί να με δει ούτε να με ακούσει. Ένας σκύλος βρίσκεται ξαπλωμένος δίπλα του. Μόλις με βλέπει, αρχίζει να γαβγίζει και να κουνάει την ουρά του όλο χαρά.

Τελικά, είμαι ορατός μόνο στα ζώα. Άραγε, είμαι στα αλήθεια νεκρός; Κι αν ναι, τα ζώα είναι τόσο διαισθητικά ώστε να μπορούν να «βλέπουν» ψυχές; Ή απλώς έχουν μια διαβολεμένη ικανότητα να συναισθάνονται την απόγνωση που κάθε πλάσμα –ζωντανό ή μη– βιώνει; Άγνωστη έννοια η ενσυναίσθηση για εμάς,

τους εκλεκτούς της ανθρώπινης φυλής.

Βγαίνω από το μαγαζί. Συνεχίζω να περπατάω. Το αρχικό σοκ της συνειδητοποίησης του θανάτου μου μετατρέπεται σε ένα ανεξήγητο συναίσθημα ευδαιμονίας. Μάλλον, προτιμώ να είμαι μια ανέμελη ψυχή που αιωρείται. Τα εγκόσμια, η ύλη, η ορατή διάσταση της πραγματικότητας είναι μια επίγεια κόλλαση για τον καθένα. Γιατί όμως δε βλέπω άλλες ψυχές; Πού μπορεί να βρίσκονται; Αρχικά, σκέφτομαι πως με φοβίζει η μοναξιά, αν και πλέον θα έχω συντροφιά...τα ζώα. Όσο ζούσα δεν είχα κανέναν.

Παρά τη συμπιλιώσή μου με την ιδέα του θανάτου, η Αθήνα συνεχίζει να φαντάζει στα μάτια μου ως μια εχθρική, άσχημη πόλη. Παγερές, πολυώροφες πολυκατοικίες, κοινότυπη αρχιτεκτονική, τρομακτικά τσιμεντένια κτίρια, ασύμμετρη φωταγώγηση, παρκαρισμένα με αντιαισθητικό τρόπο αυτοκίνητα, εξοντωτική κίνηση, καυσαέριο, θόρυβος, κορναρίσματα, υβρεολογίες... σχεδόν σε κάθε γωνιά!

Κι ενώ συνεχίζω τη διαδρομή μου, με όλες αυτές τις καταγιγιστικές σκέψεις, συναντώ ένα περίπτερο, που έχει κρεμασμένες διάφορες εφημερίδες στο μπροστινό μέρος του. Βλέπω τη φωτογραφία μου σε μερικά πρωτοσέλιδα: «Σοκ προκαλεί η αυτοκτονία 32χρονου στο κέντρο της Αθήνας. Του ανακοίνωσαν την απόλυσή του και την ίδια μέρα κρεμάστηκε...». Για δεσ, ναι, έτσι έγινε. Τώρα αντιλαμβάνομαι γιατί εστιάζω μονάχα στην ασχήμια της Αθήνας. Μια πόλη με φυσική ομορφιά,

ιστορία, πολιτισμό μετατράπηκε σε ανθρωποφάγο τέρας που κατασπαράζει τα παιδιά της σαν ένας σύγχρονος Κρόνος.

Ίσως μόνο νεκρός διακρίνεις ομορφιά σε αυτή την πόλη και τους κατοίκους της, που αποτελούν τη θλιβερή αντανάκλασή της. Ίσως, αυτή να είναι η τελευταία μου ευκαιρία για να εκτιμήσω τον τόπο που μου έδωσε ζωή και μετά την αφαίρεσε τόσο βίαια...

ΗΛΙΑΣ ΛΙΣΚΑΣ

ΤΟ ΜΕΓΑΡΟ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΑΜΑΛΙΑΣ

Πότε τα όνειρα θα καλύπτουν το έλλειμμα;

Είναι φορές που η μνήμη μεροληπτεί υπέρ της ζωής. Μου δίνει το δικαίωμα να ξεχνάω αυτά που με κάνουν να πονάω, απουσίες και παρουσίες, σε έναν χρόνο που αλλιάζει το σώμα μου, αφήνοντας σημάδια στο πέρασμα του.

Πάντα με φόβιζε η αγορά ενός σπιτιού. Μια από τις σημαντικότερες αποφάσεις που απόφευγα σε αυτό το πέρασμα, δηλώνοντας ξεκάθαρα την προτίμηση μου στην εύπληστη ελευθερία του προσωρινού. Μια ζωή στο ενοίκιο, στις οδούς Σουηδίας, Μαρασλή, Σόλωνος, Δεινοκράτους, δεν ήταν τυχαίες επιλογές. Όλα γύρω από το Μέγαρο της Βασιλίσσης Αμαλίας, το πατρικό μου σπίτι που καταδεικνύει πολλά για το χαρακτήρα μου.

Την πρώτη φορά που πέρασα το κατώφλι του μεγάρου, ήταν η χρονιά μετά την απουσία των γονιών μου. Ένιωσα τη ζωή μου να επιστρέφει στη βάση της. Ο μέχρι τότε επισκέπτης, πελάτης ακριβών στιγμών σε πολυτελή διαμερίσματα στο κέντρο της Αθήνας γινόταν ιδιοκτήτης των παιδικών του χρόνων. Ανάκτησα

την οικογενειακή μνήμη μέσα από τα χρώματα, τους εντυπωσιακούς πολυελαίους, την αυστηρή διακόσμηση με τα βαριά παλιά έπιπλα, παλιούς κατοίκους του μεγάρου. Το προσκοπικό γούστο της μητέρας, ένωθα να δίνει σχήμα και μορφή όχι μόνο στο σπίτι, αλλά και σε εμένα τον ίδιο.

Το πολυώροφο Μέγαρο με τα άδεια δωμάτια, αποτελεί μέρος της τεράστιας περιουσίας που πέρασε στα χέρια μου για να γεμίσει την απουσία των δικών μου ανθρώπων. Η μόνιμη διεύθυνση κατοικίας ήταν απερισκεψία στη μάχη με την γριά μνήμη, ήταν σαν να δήλωνα τη θέση μου σε εκείνη που για χρόνια απέφευγα. Δυο ξύλινες καρέκλες με σκαλισμένες λεπτομέρειες, ένα παλιό τραπέζι με θέα στον εθνικό κήπο, ένα μπουκάλι κονιάκ επτά αστέρων με δυο ποτήρια, ένα για εμένα και ένα για την γριά μου. Νιώθω λες και μεγάλωσα για να αναμετρηθώ μαζί της σε ένα απόγευμα απολογισμού στιγμών και ανθρώπων που μείνανε, που φύγανε, που δεν πρόλαβαν ή δεν μπόρεσαν να γίνουν κομμάτι αυτών των ορφανών αναμνήσεων.

Οι κηπουροί απέναντί μας κηλαδεύουν τα δέντρα προετοιμάζοντάς τα για τον ερχομό της άνοιξης. Θα ανακτήσουν ξανά το σαρκώδες πράσινο σώμα τους σαν να μην κιτρίνισαν ποτέ, καμία σχέση με το ανεπίστροπτο αλυσσοπρίονο που κηλαδεύουμε εμάς. Η απώλεια έγινε συγκάτοικος στο σπίτι μας, ένωθα πως με αγαπούσε πραγματικά απόψε η γριά μου, με κρατούσε σφιχτά στην αγκαλιά της σαν να φοβόταν πως θα με

χάσει, της έλεγα «κρατά με γερά, μη με αφήνεις να ξυπνήσω, τύλιξέ με σε αυτό το όνειρο, φοβάμαι κι ως έχω μάθει να ζω με την απώλεια». Μόνο αυτή μου έχει μείνει, φοβάμαι να την χάσω.

Αντικοινωνικός, ούτε φιλίες, ούτε δεσμοί, με τραυματισμένο εγωισμό, εκτεθειμένος στην αποψινή θύελλα, είχα, βλέπεις, άλλα όνειρα και τώρα μόνο χαμένες ευκαιρίες, εργάτες στα ορυχεία του υποσυνείδητου, ούτε ο ύπνος, ούτε ο άνεμος δεν κατάφεραν να τα ξυπνήσουν. Θα πρέπει να ναυπηγήσω ελπίδες για την επιστροφή μου στην ζωή, με ένα σώμα επιβλητικό, ψυχρό και άδαιο, όπως το Μέγαρο της Βασιλίσσης Αμαλίας.

Αυτό είναι σταγόνες βροχής η δάκρυα; Από τα ματιά της γριάς ή από τα δικά μου; Μεγάλωσα αρκετά για να μην μπορώ να ξεχωρίσω πότε βρέχει μέσα μου και πότε από τα περαστικά σύννεφα.

Αν κάποιος σε ρωτούσε για την ζωή σου, σου ζητούσε να την ντύσεις με χρώματα, να της δώσεις ένα όνομα, τι θα του απαντούσες;

ΚΑΡΑΤΑΓΛΙΔΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Ο ΕΠΟΜΕΝΟΣ

Μεταλλική φωνή αντηχεί σε έναν λευκό διάδρομο στον οποίο περιμένουν δεκάδες άτομα. Κανείς τους δεν μιλάει, απλά κάθονται και περιμένουν κρατώντας στα χέρια τους όμορφα διπλωμένα ρούχα, εσώρουχα και πάνω τους ακουμπισμένα από ένα ζευγάρι καθαρά παπούτσια... Οι ηλικίες κυρίως πάνω από σαρανταπέντε. Αμίλητοι, ανέκφραστοι.

«Το νούμερο εκατόν τριανταένα...» επαναλαμβάνει η φωνή· γυναικεία, με μια ζεστασιά στο τελείωμά της που ο άνδρας που περπατά με μικρά βήματα προς την γκρίζα πόρτα, αποκτά σχεδόν ένα χαμόγελο στα χείλη σαν να πρόκειται να συναντήσει κάποιο φιλικό πρόσωπο.

Κλείνει μόνος του την πόρτα και ένας τύπος – νεαρός—, που μυρίζει μάλιστα ευχάριστα, του χαμογελά, τον πιάνει από το μπράτσο και τον οδηγεί μπροστά σε μια μικρή σκάλα· «ελάτε... από δω, ξέρω ότι είναι δύσκολο αλλά ήμαστε εδώ για να βοηθήσουμε· αλλιώς το σύστημα σας έχει απορρίψει... Ζητήσατε βοήθεια και εμείς θα σας προσφέρουμε την λύση. Δώστε μου τα ρούχα και ανεβείτε και σταθείτε πάνω από την

κόκκινη βούλα μέχρι να σας ετοιμάσει ο συνάδελφος...
Ευχαριστώ!

Ο άνδρας ανεβαίνει αργά, ξέρει ότι πίσω δεν μπορεί να κάνει· υπέγραψε και το σύστημα εκεί έξω θα τον κυνηγήσει και αν μπορέσει θα τον αφανίσει. Ο ίδιος νεαρός τού απευθύνεται με ευγένεια, «έχετε πληρώσει με πιστωτική ή μετρητά;»

–Με... μετρητά, στο ταμείο!

–Τέλεια! Σταθείτε εκεί ακίνητος μέχρι να σας ετοιμάσουν. Κλείστε τα μάτια εάν θέλετε και κρατήστε την αναπνοή σας. Ωραία... το κουμπί παρακαλώ.

Μια καταπακτή άνοιξε και το μόνο που ακούστηκε ήταν το σπάσιμο του αυχένα.

–Αυτός ήταν ήσυχος.... Και δεν χρωστούσε πολλή! Πού να δεις τι χρωστάει ο επόμενος στο κράτος...

«Ο επόμενος» ακούστηκε η φωνή πίσω από την γκρίζα πόρτα...

ΠΑΥΛΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

HAPPY HOUR

Ἡ ΑΛΛΟΙΩΣ ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΗ ΩΡΑ

—**Κ**αλημέρα σας! Τι θα πάρετε παρακαλώ;

—Καλημέρα. Θα ήθελα ένα διπλό ελληνικό, βαρύγλυκο. Τόσο βαρύ ώστε να ξυπνήσει το μυαλό μου και τόσο γλυκό ώστε να γλυκάνει το στόμα μου. Καταλάβετε;

—Εεεε μάλιστα. Πάω να σας τον φέρω.

—Ευχαριστώ. Αυτή η πίκρα, να στεγνώνει την γλώσσα μου. Να θέλω να ξεστομίσω μια κουβέντα και αυτή να μη με αφήνει να αρθρώσω λέξη. Μια καταθλιπτική, πικρή γλώσσα. Τουλάχιστον δεν σφίγγεται πια το στομάχι μου. Έχω όμως και γερό στομάχι! Από τότε βέβαια που έκοψα και τις ταβερνούλες που πήγαίνα μια-δυο φορές την εβδομάδα, το νιώθω ακόμη πιο ελαφρύ. Αν δεν πήγαίνα βέβαια σε ταβέρνα, έβγαίνα σε κανένα μπαράκι με την παρέα μου. Ποτά, δυνατές μουσικές..Τα έκοψα και αυτά! Απορώ πως δεν κουφάθηκα με αυτή τη μουσική στη διαπασών. Γλύττωσα τ'αυτάκια μου.

Ε, και το τσιγάρο. Το έκοψα και αυτό. Μου κόστισε πολύ μα, τι να κάνω; Κόστιζε! Έτσι ξέδινα στο

γυμναστήριο. Μετά όμως σκέφτηκα, τώρα που έχω τόσο χρόνο στη διάθεση μου, τι το θέλω το γυμναστήριο; Το έκοψα και αυτό. Τώρα περπατάω ατελείωτες ώρες στο κέντρο της πόλης. Περπατάω και σκέφτομαι. Σκέφτομαι συχνά και μια παροιμία που έλεγε η μητέρα μου. «Έχε τα πόδια σου ζεστά, την κεφαλή σου κρύα, το στομαχάκι σου ελαφρύ γιατρό δεν έχεις χρεία». Γιατρό δεν έχω χρεία, όχι! Αφού έκοψα και τους έρωτες. Γιατί αυτοί και αν δε βλάπτουν το ζωτικότερο όργανο όλων. Την καρδιά. Ο έρωτας αυξάνει τους παλμούς της, την βάζει σε κίνδυνο. Ενώ τώρα; Στο ρεβαντί. Σαν ρολογάκι ρυθμισμένο. Η πίκρα όμως.. Πως κόβεται η πίκρα;

–Ορίστε το καφεδάκι σας! Με συγχωρείτε για την καθυστέρηση.

–Τι; Α, δεν πειράζει, εσένα σε συγχωρώ. Τους άλλους δεν ξέρω πως να συγχωρήσω. Αυτούς που με κατηγορούν ότι: «Φράγκο δεν θα μείνει στην τσέπη της. Από τότε που την απολύσανε ότι χρήματα έχει, στους καφέδες πάει και τα τρώει» «Μη κρίνετε!» Αυτό θέλω να τους πω. «Μη κρίνετε τη δική μου κρίση και προπάντων μη κρίνετε το καφεδάκι μου»! Κάθε μέρα ξεχωρίζω 1,5 ευρώ. Κάθε μέρα εκτός από το Σαββατοκύριακο. Δεν μου αρέσει να βγαίνω τα Σαββατοκύριακα! Στοιβάζω τα 1,5 ευρώ μου σε στήλες. Παίρνω τη μικρή μου στήλη κάθε πρωί και ψάχνω την happy hour ή αλλιώς την ευτυχισμένη ώρα, σε όποια καφετέρια την προσφέρει. Όλα είναι πιο φθηνά

αυτή την ώρα. Αλλήλ' δεν ψάχνω τα café για να σώσω κάτι από τα χρήματα μου, αλλήλ' για να σώσω κάτι από την χαρά μου. Διάβασα κάπου πως αν κάνουν τα χείλη τη κίνηση του χαμόγελου ο εγκέφαλος παίρνει το μήνυμα ότι χαίρεσαι, ακόμη και αν δεν το νιώθεις. Καταπληκτικό! Έτσι έρχομαι εδώ και προσπαθώ να χαμογελώ για καρμιά ωρίτσα. Πιάνονται οι σιαγόνες μου, αλλήλ' τι λένε; Δεν υπάρχει δεν μπορώ! Υπάρχει δεν θέλω! Και εγώ θέλω. Θέλω να γελάω αληθινά. Θέλω να χαίρομαι. Θέλω να λευτερώσω την γλώσσα μου και να φωνάξω δυνατά όλη αυτά που σκέφτομαι, τις ώρες που είμαι σκυμένη πάνω από τη κούπα του καφέ μου. Θέλω να φωνάξω..Λευτεριά στα στόματα μας. Λευτεριά στα μυαλά μας. Όχι άλλους καφέδες της παρηγοριάς. Ποντάρουνε στην θλίψη μας δεν το καταλαβαίνετε;

–Τι πάθατε κυρία μου, καθίστε κάτω! Έτσι όπως κάνετε, φοβίζετε τους θαμώνες μας.

–Α, ναι ; Ωραία, ωραία, καλό σημάδι και ο φόβος. Όλοι από κάπου ξεκινάμε όταν έρχεται η ώρα να αλλήλαξουμε. Ας είναι και ο φόβος. Να σας πω. Μήπως σας βρίσκετε ένα τσιγαράκι;

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΔΙΚΗ

ΣΤΑΣΗ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ

Το λεωφορείο ξεκίνησε απότομα ζορίζοντας τις ήδη καταβεβλημένες λαμαρίνες του και τους λιγοστούς επιβάτες που αποχαυνωμένοι από τον μεσημεριανό ήλιο κοιτούσαν με βλέμμα άδειο, ολότελα αδιάφοροι για το τι συμβαίνει γύρω τους.

Έκλεισα τα μάτια μπροστά σε αυτή την αδιαφορία. Αισθανόμουν το χάδι του απογευματινού ήλιου σε κάθε διασταύρωση, όταν οι πολυκατοικίες άφηναν χώρο να ξεπροβάλλει.

Η σκέψη μου στριφογύριζε στην Μαρία. Στην Μαρία των ατελείωτων φραπέδων της Ικτίνου, των ατελέσφορων ονείρων, της πεζοπορίας στα πομακοχώρια, της ξύλινης βάρκας που νοικιάσαμε ένα Σεπτέμβρη στην Γαύδο με την ελπίδα να μας παρασύρει σε νερά ανεξερεύνητα, της... Εικόνες, χάδια, μυρωδιές, συναισθήματα διαλύονται σαν την ομίχλη όταν αλλιάξει ρότα ο άνεμος. Και εγώ εδώ, σε αυτό το λεωφορείο, γιατί; Φταίει ο άνεμος ή η ανεργία των τελευταίων τριών χρόνων που κόλλησε σαν σκουριασμένος μοχλός στην μηχανή της σκέψης μου; Δεν ξέρω, δεν θέλω να ξέρω, δεν με νοιάζει να ξέρω.

Το λεωφορείο συνέχισε την πορεία του στους δρόμους της πόλης. Άρχισε να σουρουπώνει. Ένα πλοίο σφύριξε κακόφωνα μερικές φορές και μετά τίποτα. Σε μια στάση ανέβηκαν τρεις νεαρές κοπέλες με τατουάζ στα χέρια και στο λαιμό, κατά τα άλλα αδιάφορες. Μιλούσαν δυνατά, προκλητικά έχοντας μια έκφραση ανδίας στο πρόσωπο. Γενικευμένη είναι η ανδία σε αυτή την πόλη, σε αυτή τη χώρα σκέφτηκα. Κάποια στιγμή, μια από τις κοπέλες πλησίασε έναν γέρο που καθόταν ακριβώς μπροστά μου. Του μιλούσε χαμηλόφωνα ενώ αυτός την κοιτούσε με απορία. Κοίταξα έξω από το παράθυρο.

Δύο «φωνές» μάθωναν μέσα μου και εγώ τις άκουγα: «Τι πας να κάνεις;». «Δεν έχω άλλη επιλογή». «Υπομονή...». «Κουράστηκα». «Και αν μπλέξεις». «Μπλεγμένος είμαι ήδη». «Τα όνειρα που έκανες;». «Δεν μπορώ πλέον να ονειρευτώ!». Αυτό πρέπει να ακούστηκε δυνατά γιατί η κοπέλα μπροστά μου σταμάτησε και με κοίταξε ερωτηματικά. «Βλαμμένε...».

Το λεωφορείο σταμάτησε για μια ακόμη φορά. Η κοπέλα άρχισε να φωνάζει σπρώχνοντας τον γέρο, ο οποίος μαζεύτηκε στην θέση του. Μέσα στη φασαρία, βλέπω τις άλλες δύο κοπέλες να τραβούν την τσάντα μιας γυναίκας και, κάνοντας νόημα στην τρίτη, να πετάγονται έξω από το λεωφορείο. Μπροστά έτρεχαν αυτές και ξοπίσω ακολούθησε η γυναίκα που έχασε την τσάντα. Κανένας δεν αντέδρασε. Ούτε εγώ.

Σε μια κορόνα μια μισοκολλημένη αφίσα ενός

πολιτικού έχασκε σαν τεράστια γλώσσα έτοιμη να επιτεθεί στους ανυποψίαστους περαστικούς. Το λεωφορείο συνέχισε αδιάφορα το δρόμο του σαν να μην συμβαίνει τίποτα μόνο κάποια πικρόχοηλα σχόλια από κάτι γριές με μπόλικο φθηνό ρουζ στα μάγουλα.

Οι δύο «φωνές» μέσα μου άρχισαν πάλι: «Είσαι άχρηστος!». «Το ξέρω». «Τίποτα σωστό δεν κάνεις!». «Το ξέρω, σου είπα». «Ανίκανε». «Παράτα με!». Αυτό πρέπει να ακούστηκε δυνατά. Οι γριές με κοίταξαν με καχυποψία, αγκαλιάζοντας με δύναμη τις φθαρμένες τσάντες τους. «Στάση» φώναξε ο οδηγός.

Κατέβηκα. Πέρασα την πύλη. Η κοπέλα μου χαμογέλασε. «Ένα εισιτήριο, παρακαλώ» της είπα. «Για πού;» «Ποιο αεροπλάνο φεύγει πιο σύντομα;» «Της Στοκχόλμς» «ΟΚ, ένα για Στοκχόλμη»

Στην τεράστια ουρά για τον έλεγχο των εισιτηρίων, ο εξηντάρης που στεκόταν μπροστά μου είχε όρεξη για κουβέντα «Ταξιδάκι αναψυχής;». Οι δυο φωνές ξεκίνησαν «Καλά θα ήταν» «Μετανάστης, ε; Ούτε τη γλώσσα δεν ξέρεις» «Μακάρι να γυρνούσα τον χρόνο πίσω» «Πόσα χρόνια έχεις να κάνεις διακοπές, ρε;» Αυτό το τελευταίο μάλλον ακούστηκε δυνατά γιατί ο κύριος μου γύρισε με θυμό την πλάτη.

Μπροστά μου μόνο πλάτες και χρωματιστές βαλίτσες.

Ο ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ

Ένας νεαρός άνδρας περπατούσε σε μία κεντρική λεωφόρο της πρωτεύουσας, κρατώντας μια φωτογραφική μηχανή. Κάθε λίγο φωτογράφιζε τα κακώς κείμενα της πόλης και συζητούσε με τους αφανείς ήρωές της. Προσπαθούσε μέσα από τον φακό του να αναδείξει καίρια ζητήματα της καθημερινότητας που ταλάνιζαν τους πολίτες και τον ίδιο αυτήν την περίοδο της κρίσης. Οι φωτογραφίες και οι μέρες του ήταν γεμάτες διαδρομές σε γειτονιές, , δρόμους, πάρκα, εκεί που έβρισκαν καταφύγιο πολλοί άνθρωποι.

Ένα πρωινό, φορώντας το αδιάβροχό του, ξεκίνησε για μια ακόμα διαδρομή με όπλο τη μηχανή του. Απέναντι από το σπίτι του ήταν ένα πάρκο με πυκνά δέντρα και παγκάκια. Εκεί, είδε έναν γέρο να κοιμάται κουλουριασμένος, έχοντας πηλαί του έναν σκύλο που τον ζέσταινε. Σκέφτηκε να τον φωτογραφίσει. «Κάθε μέρα βλέπω τέτοιες εικόνες που κάνουν την ψυχή μου να ματώνει. Αναρωτιέμαι, πού θα πάει αυτή η κατάσταση. Επιτέλους, τόσες φωτογραφίες έχω δημοσιεύσει σε εφημερίδες, περιοδικά, sites, γι' αυτό το θέμα, προσδοκώντας οι αρμόδιοι να ευαισθητοποιηθούν, αλλό

τίποτε. Σε κανέναν άνθρωπο δεν αξίζει να κοιμάται στον δρόμο». Κάθε φορά που έβλεπε μια τέτοια εικόνα βούρκωνε. Κι αναρωτιόταν τι να κάνει. Έστω κι έναν άνθρωπο να μπορούσε α βοηθήσει να ξεφύγει απ' αυτή την κατάσταση, θα ήταν μεγάλο πράγμα. «Συνήθως, πρώτα φωτογραφίζω και μετά μιλώ με τους πρωταγωνιστές των φωτογραφιών μου. Τώρα θα κάνω το αντίθετο» σκέφτηκε. Χωρίς να χάσει χρόνο, ανέβηκε στο διαμέρισμά του, πήρε κουβέρτα κι έτρεξε να σκεπάσει τον παππού που είχε μουσκέψει απ' τη βροχή. Εκείνος τρόμαξε κι ο σκύλος του αρχίζει να γαβγίζει.

— Ποιος είσαι παιδάκι μου; Τι θέλεις από μένα; Δεν κάνω κακό σε κανέναν. Βρήκα καταφύγιο στο παγκάκι, για να κοιμηθώ.

— Καλημέρα, παππού. Μη φοβάσαι. Ιάσονα με λένε. Σε είδα που πηλαιάζεις μες στην βροχή και σου 'φερα μια κουβέρτα να σκεπαστείς.

— Να 'σαι καλός, παιδί μου. Ευχαριστώ, αλλιά δεν έπρεπε να μπεις στον κόπο για μένα. Ούτε καν με ξέρεις.

— Γιατί κοιμάσαι στους δρόμους; Πώς σε λένε; Οικογένεια έχεις; Δεν θέλω να φανώ αδιάκριτος, απλώς αν μπορώ, θέλω να σε βοηθήσω.

— Δούλευα ως οικοδόμος αλλιά όταν «έφυγε» η γυναίκα μου, με έδιωξαν από τη δουλειά και δεν είχα να πληρώνω το ενοίκιο. Πήγα σε ένα δυο γηροκομεία να ρωτήσω. Τίποτα. Μου είπαν, χωρίς χρήματα και

σύνταξη δεν μπορείς να μείνεις εκεί. Έτσι, από τότε, τριγυρνώ στους δρόμους και κοιμάμαι όπου βρω. Συγγενείς πολλούς δεν έχω. Μόνο δύο ξαδέλφια. Μακριά. Πού λεφτά για ναύλα.

– Και πώς εξασφαλίζεις την τροφή σου κάθε μέρα;

– Πηγαίνω σε μια πλατεία με πολλά καταστήματα. Κάποιοι καταστηματάρχες με γνωρίζουν. Όλο και κάποιος μου δίνει κάτι που περίσσεψε από την προηγούμενη μέρα. Να 'ναι καλά οι άνθρωποι.

– Παππού, πάμε σπίτι, να σου κάνω ένα ζεστό ρόφημα και να σου ετοιμάσω κάτι να φας. Μετά, θα δούμε τι μπορούμε να κάνουμε. Είναι χειμώνας. Δεν μπορείς να κοιμάσαι έξω, θ' αρπάξεις καμιά πνευμονία. Και θα νοιώθω τύψεις που σε άφησα αβοήητο.

– Τι καλός που είσαι, παλικάρι μου. Να μην αναστατώσω τη ζωή σου, δεν θέλω. Θα 'χεις και τις δουλειές σου.

– Καμία αναστάτωση. Ούτε να το σκέφτεσαι. Πάρε τον σκύλο σου και φύγαμε. Πώς τον φωνάζεις; Είναι πολύ όμορφος.

– Αηητάκο τον φωνάζω, γιατί στον δρόμο τον βρήκα να κοιμάται κι αυτόν. Έχουμε γίνει αχώριστοι, γιατί σκέφθηκα πως είναι η καλύτερη παρέα. Η μοναξιά δεν αντέχεται και όταν μένεις στον δρόμο, οι κίνδυνοι πολλαπλασιάζονται.

Χωρίς να χάσουν άλλο χρόνο, κατευθύνθηκαν στο σπίτι του Ιάσονα. Αμέσως ο Ιάσωνας ετοίμασε ένα ζεστό αρωματικό τσάι του βουνού κι ένα σάντουιτς

με γαλοπούλα, τυρί και πράσινη πιπεριά. Ο παππούς έπινε το τσάι και έτρωγε το σάντουιτς με πολλή όρεξη. Ο Αλητάκος απολάμβανε μια μερίδα κοκαλιάκια, που είχαν περισσέψει από την προηγούμενη.

– Κυρ-Γιάννη, θα κάνω ένα τηλέφωνο στη δουλειά μου, στο στούντιο, να τους πω ότι θα αργήσω λίγο σήμερα. Θα πάω το απόγευμα.

– Τι δουλειά κάνεις, παιδί μου;

– Φωτογραφίες βγάζω και τις δημοσιεύω, για διάφορα θέματα, προσπαθώντας να βοηθήσω τους συνανθρώπους μας. Τα βράδια, αργά, δουλεύω και σ' ένα μπαρ. Παίζω μουσική κι έτσι βγάζω τα έξοδά μου.

– Δεν πιστεύω να μ' έβγαλεις φωτογραφία και να τη δω αύριο κρεμασμένη σε κάποιο περίπτερο, χωρίς να με ρωτήσεις.

– Όταν είναι να φωτογραφίσω κάποιον, ρωτώ πριν δημοσιεύσω τις φωτογραφίες, αν θέλει να φαίνεται το πρόσωπό του. Αλλιώς, βγάζω την πλάτη του, για να μην αναγνωριστεί. Και πάντα συζητώ με τον καθένα αν θέλει να δημοσιεύσω την ιστορία του.

– Ωραία, λοιπόν, δεν έχω πρόβλημα να με φωτογραφίσεις. Μακάρι διαβάζοντας την ιστορία μου κάποιος να ευαισθητοποιηθεί και να βοηθήσω με τον τρόπο μου αυτούς που είναι στην ίδια κατάσταση με μένα. Ίσως οι αρμόδιοι αναλάβουν να επιλύσουν το πρόβλημα, φτιάχνοντας ξενώνες για φιλοξενία. Μπορεί να βρω και κάποια δουλειά, πού ξέρεις;

– Πρώτα απ' όλα, μπες να κάνεις ένα ζεστό μπάνιο.

Στο μεταξύ, θα κάνω μερικά τηλεφωνήματα σε δύο υπνωτήρια της περιοχής, μήπως υπάρχει χώρος να φιλοξενηθείς προσωρινά εκεί.

Χωρίς να χάσει χρόνο, ο Ιάσοντας τηλεφωνεί και για καλή του τύχη, στο πρώτο υπνωτήριο, υπήρχε ένα άδειο κρεβάτι. Του είπαν να πάει ο άστεγος με την ταυτότητά του, προς πιστοποίηση των στοιχείων του, για να μπορεί να κοιμάται από απόψε εκεί.

Βγαίνοντας από το μπάνιο ο κυρ-Γιάννης, τον πληροφορεί ο Ιάσοντας ότι το βράδυ θα τον μεταφέρει στο υπνωτήριο, για να μείνει επιτέλους σ' έναν ασφαλή και ζεστό χώρο.

— Όλα καλά, παιδί μου, αηλιά για πόσο καιρό θα μπορώ να μείνω εκεί; Έχω τον αηλιάκο μου, θυπάμαι να τον αφήσω έξω στο κρύο μόνο του κι εγώ να είμαι σε ζεστό χώρο, ιδίως τώρα τον χειμώνα.

— Μην ανησυχείς, τα κανόνισα όλα εγώ, ώστε να έχεις μαζί σου τον φίλο σου. Δίπλα στον ξενώνα υπάρχει ένα υπόστεγο, όπου θα μπορεί ο αηλιάκος να βρει καταφύγιο και φαγητό. Τα πρωινά θα πηγαίνετε τις βόλτες σας μαζί. Κάθε πρωί μπορείς να πηγαίνεις στο κοντινό ΚΑΠΗ να περνάς τη μέρα σου, μέχρι να ξανανοίξει το υπνωτήριο, θα βρεις φίλους και φαγητό. Προσωρινά, είναι νομίζω μια καλή λύση. Θα έρχομαι όποτε μπορώ να σε βλέπω. Να περνάς και συ, μια φορά την εβδομάδα, να πίνουμε το καφεδάκι μας παρέα.

— Χίλια ευχαριστώ, παιδί μου. Σήμερα, μετά από

πολύ καιρό, η τύχη μου χαμογέλασε. Εύχομαι να 'σαι γερός, για να στηρίζεις ανθρώπους που έχουν ανάγκη.

– Αυτή είναι η μεγαλύτερη ανταμοιβή μέσα μου, για μένα, να μπορώ να βοηθώ όσο περισσότερους συμπολίτες είναι δυνατόν, κάθε μέρα. Και μελλοντικά να αρχίσω να φωτογραφίζω μόνο χαμογελαστά πρόσωπα.

Οι δυο άντρες αγκαλιάστηκαν αυθόρμητα, με συγκίνηση και χαρά. Ο αλητάκος κουνούσε κι αυτός χαρούμενος την ουρά του.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΑ ΜΗΤΣΙΚΟΥΔΗ

ПОІНМАТА

ΑΔΕΣΠΟΤΕΣ ΕΥΚΟΛΙΕΣ

Γεμίζω τις χούφτες μου
αδέσποτες ευκολίες
για τους καιρούς τους στριμμένους
που η πένα θερίζει.
Να βουρλίζω τη γεύση μου
να παχαίνω τις μέρες μου
με όνειρα μιας εποχής
που δική μου δεν είναι
κι ούτε ποτέ τη συμπάθησα,
μα την κολλάνε πάνω μου
σαν ετικέτα.
(Καλοτυπωμένη, δε λέω.
Και εύκολη, πολύ εύκολη,
στο σκεπτικό της.)

ΙΩΑΝΝΑ ΑΜΠΑΤΖΗ

Το Καπέλο

Το καπέλο μια φορά είχε δύναμη πολύ
Μια το άφηνες στη γη και έπαιζες τον παπατζί
Μια το κράταγες στο χέρι και το έκανες μπεγλέρι
Μια το φόραγε η κυρά για να πάει στην αγορά
Μα όμως τώρα δυστυχώς όλα ήρθανε αλλιώως
Και η ιστορία αυτή άλλαξε προοπτική
Το καπέλο το γυρνάμε τα ψιλά μας να πετόμε
Σε κάθε άνθρωπο φτωχό
Που δεν μπόρεσε γι' αυτό
Να αποφύγει μια στιγμή
Της ζωής την απειλή
Όμως τώρα μην πλανάσαι
Και ένα μόνο να θυμάσαι
Θα γυρίσει ο τροχός και όλα θα 'ρθουνε αλλιώως
Το καπέλο μας θα βρει την παλιά του την ισχύ!

ΣΟΦΙΑ ΣΚΛΕΙΔΑ

ΕΙΣΑΙ Η ΚΡΙΣΗ;

Είσαι η κρίση; Είμαι το βουνό.
Αντιστέκομαι στις κόκκινες φαγάνες.
Οι πλῆγιές μου γλιστερές.
Το χώμα μου ατσάλι.

Είσαι η κρίση; Είμαι ένα πουλί.
Αντέχω τους τυφώνες της λογικής.
Πτήσεις χαμηλές, ψηλές.
Ελεύθερες πτώσεις.

Είσαι η κρίση; Είμαι ένας άνθρωπος σε κρίση.
Πανικοβάλλομαι, παραπατώ, πέφτω.
Κατάσταση εκτάκτου ανάγκης.
Πού είναι οι διασώστες;
Όμως, είμαι ένας άνθρωπος με κρίση.
Παίρνω θέση στο τραπέζι.
Έχω κρυμμένους μπαλάντέρ.
Θα σε κερδίσω.

ΜΑΡΙΑ ΚΟΣΣΙΝΗ

ΞΕΝΟΣ

Είμ' ένας ξένος
σε μια πόλη που σιχαίνεται τους ξένους.
Αργά ή γρήγορα το ξέρω
οι δημοκρατικοί πολίτες της
θα μ' εξορίσουν μακριά
στα σύνορα της μνήμης.
Κανείς δε θα νοιαστεί
το σπίτι, την τιμή, την ιστορία μου,
ακόμα και οι φίλοι μου θ' αδιαφορήσουν,
καθώς είμ' ένας ξένος
σε μια πόλη που σιχαίνεται τους ξένους.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΕΛΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΘΥΜΑΤΑ ΚΡΙΣΗΣ

Κανείς δεν ονειρεύεται πια,
κάθε μας βήμα στηρίζεται στην αβεβαιότητα
και κάθε μας σκέψη στη ματαιότητα.
Κανείς δεν ελπίζει,
όλοι αφέθηκαν στην νέα τάξη των πραγμάτων
και παραμένουν βουβοί.
Κανείς δεν σαλεύει τώρα πια,
μαρμαρωμένα σώματα κοιτούν την παράσταση
μέχρι το τέλος να φέρει τη λύτρωση.

ΧΑΡΑ ΚΡΕΤΑ

ΈΡΗΜΕ ΑΝΘΡΩΠΕ

Έ
ρημε άνθρωπε
πίσω από τα μαύρα γυαλιά του ηλίου
κρύβεις την θλίψη που σε δέρνει κατάστηθα
την άρνησή σου στο φως.
Το μαύρο σύννεφο πάνω
απ' το κεφάλι σου σε προδίδει,
εκείνο το άσπληχνο
που την καρδιά σου βρέχει.
Έρημε
στύλωσε το κορμί και ίσιωσε την περπατησιά σου
άφησε τον ήλιο την ψυχή σου να φωτίσει.

ΘΑΝΟΣ ΠΑΣΧΟΣ

ΕΚΒΙΑΣΜΕΝΗ ΕΝΑΡΞΗ

Ένας νέος περιωπής, καλοκαρωμένος με ύφος
πιστού εραστή
Ένας νεαρός της ανεργίας, νέος της εποχής, λαμπρής
σπουδής
Όπου να 'ναι βρίσκει δουλειά, όπου να 'ναι
παντρεύεται
Εδώ και χρόνια όπου να 'ναι θα παντρευόταν.
Παιδί γονιών εργατικών, ικανών να σηκώσουν το
βάρος των υποθηκών
των δικών τους και των βλαστών τους.
Γιατί όπου να 'ναι παντρεύεται,
για τα τόσα προσόντα και θυσίες, ομαδικές θυσίες,
να δικαιωθεί
η επιτυχία του μαζικά θα τους αποζημιώσει, ηθικά θα
τους λυτρώσει.
Ανά πάσα ώρα αναμένεται να μπει στο γραφείο με
την αναπαυτική καρέκλα
να περιμένει
Και η κοπέλα καλλονή αναμμένο σπέρτο υπομένει το
χρόνο...
στα ωάρια της και στα ωράρια της για να ανέβουν

στο ιερό σκαλί μαζί
Αθηνονεί να τον περιποιηθεί για μια ζωή.
Λίγο ακόμα... στο παιδικό δωμάτιο, με τη γονική
συνδρομή... ό,τι χρειαστεί!
με την ιδιωτική περίθαλψη να καλύψει ότι κι αν
συμβεί
που δεν χρειάζεται δηλαδή, στους νέους τίποτα δεν
μπορεί να συμβεί.
Μια βόλτα να ξεχαστείς και η μπόρα θα κοπάσει
Μια ακόμα ευχή... ένα ακόμα βράδυ να βγει, να
ξεχαστεί.
Απλώνει ο νέος της εποχής με τους ασημένιους
κροτάφους
Απλώνει το χέρι για να λάβει το χαρτζιλίκι της
εξόδου
Βιαστικά το απλώνει...
Τύλιξε το τσαλακωμένο χαρτί να μην το δει η ζωή
του σε όλη της τις πόζες
υπήρξε δανεισμένη. Ανέβηκε τη σκάλα, ανέβηκε και
άλλη σκάλα, μια μονάχα ακόμη
Είδε την πόλη από ψηλά με τα χρωματιστά της φώτα,
άφησε τη μέθη,
τη ζαλάδα να τον νανουρίσει... πήρε μια βαθιά
ανάσα, μια μονάχα
και έτεινε μετέωρο το κορμί του στο κενό,
να αγκαλιάσει ό,τι δεν μπόρεσε να του δοθεί.
Μια τελευταία φορά να βγει... να ξεχαστεί.
Ενοχή σπατάλης μην άλλο τον πληγώνει,

γι' αυτό τη τιμώρησε σπάζοντας σε άπειρα μικρά κομμάτια.
Δεν έγραψε γράμμα, τίποτα δεν είχε πει παρά ένα «καλό βράδυ»
Μόνο τα φθαρμένα χαρτιά που του χαρίστηκαν στο σαλόνι βρήκαν οι δικοί του.
Τρέλα είπαν οι γείτονες και οι συγγενείς με τους ανάλογους κοπής γιούς τους.
Δεν αρκούν λίγα προβλήματα εργασιακά και συναισθηματικά να πράξεις κάτι τέτοιο.
Λες και τον είχαν πάρει τα χρόνια! Αυτά συμβαίνουν καθημερινά, είχε προβλήματα σίγουρα ψυχολογικά. Έλεγαν το ίδιο ξανά και ξανά.
Μέχρι που ξέσπασαν όλοι σε κλάματα πνιχτά με τα ακίνητα παιδιά τους αγκαλιά.
Δεν πενθούσανε τον συγγενή, τους βλαστούς γοερά μοιρολογούσαν.
Κι εκείνοι, τα χαραμισμένα νιάτα τους.
Ήδη μέσα τους μετρούσαν τα βήματα, υπολόγιζαν την απόσταση η οποία απαιτεί η πατρίδα τους να σκαρφαλώσουν για να πετάξουν μακριά από τη φωλιά τους.

ΤΑΣΟΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Το ΠΕΤΑΓΜΑ

Εκείνες οι απλωμένες φτερούγες,
φεύγουν ή έρχονται;
Αγέρας σφύριξε,
νχώ απρόσμενη
στης κεφαλής σου
το βυθό.
Φεγγάρι τάχα σ' έκανε
ή λύπης σκοτεινιά
κι άρχισες πάλι να ρωτάς
και να γυρεύεις;
Είχες φωνή,
μα σιωπηλή κύλησε
η ζήση σου.
Έχεις φτερά
κι ορκίζεσαι
να μην τα χάσεις.
Ο όρκος σου αχρείαστος.
Παρ' τη σιωπή,
τα δυο φτερά
και να,
το πέταγμά σου...

ΙΩΑΝΝΑ ΚΡΑΝΙΤΗ

ΔΙΕΦΘΑΡΜΕΝΟ ΤΑΜΑ

2014. Δεν έχει σημασία τι μέρα και τι μήνας.
Σημασία έχει η ώρα. Περασμένα μεσάνυχτα.
Χάνουμε τα ίχνη του παρελθόντος.
Οι κασέτες πάλιωσαν. Τα βίντεο πια μασούν τις
κασέτες,
ο ήχος κι η εικόνα τους, κομπιάζουν.
Σαν να διστάζει το φως να μας αποκαλυφθεί.
Είμαστε μια γενιά καταδικασμένη;
Δεσμώτες στο σκοτάδι;
Να ευχηθούμε ο ένας στον άλλον «Καληνύχτα και
όνειρα φωτισμένα» ;
Κάποιο απόγευμα η αδερφή μου, είπε : « Θα μου
λείψει το φως....»
Τότε κατάλαβα πως είμαστε παιδιά του ήλιου...ταγμέ-
να στη βροχή.
Χαρίσαμε όλα μας τα φυλαχτά στους φίλους που
ξενιτεύτηκαν,
κι έμεινε άδειος ο λαιμός μας.
Είδαμε τους πατέρες μας να δακρύζουν κρυφά τα
βράδια.
Νιώσαμε τα σύννεφα να μας συμπαραστέκονται και
να κλαίνε.

Αν συλλέξουμε όλη την υπομονή που έχουμε κάνει
στη ζωή μας
και την μετατρέψουμε σε κραυγή, προκύπτει ένας
εκκωφαντικός βρυχηθμός!
Ώρα: Χαραυγή!
Οι φλέβες των χειλιών μας πάλλονται για ζωή.
Διψάμε για ζωή και μας ποτίζουν ξύδι...
Ξημέρωσε ! Ώρα να διεκδικήσουμε το Νερό.

ΚΩΤΣΗ ΣΟΦΙΑ

ΕΙΔΗΣΗ: «ΖΩ»

Βήματα τρεκλίζουν.

Ανάσες σχηματίζουν σύννεφα κάτω από τα λιγόψυχα φώτα.

Οι σκέψεις μου για τη ζωή ανταμώνουν

με την άδεια βιτρίνα του φωτογραφείου.

Σκέφτομαι κι αποφασίζω να γίνω επιτέλους μια φωτογραφία.

Μια ημερόβια είδηση στην άδεια πόλη.

Οι κατάλληλες συνθήκες κατακλύζουν το σώμα.

Κρύο, μέθη, γλυκιά υπνηλία εμπρός

στο παγωμένο άγαλμα ενός λησμονημένου ήρωα.

Σκέφτομαι ότι θα πάρω λίγη από τη δόξα του.

Αποφασίζω ότι ο Μορφέας θα κρατήσει το,

σε λίγα λεπτά, άψυχο κορμί μου.

Βύθιση απλωμένη στις φλέβες και στα μάτια μου ζωντανεύουν...

Η εργασία που μ' άφηνε να κοιτάζω τα άστρα των ονείρων.

Το χαμόγελο και ένα «σ' αγαπώ» στο αλλο μου μισό.

Το παιδί που δεν μπορούσα ν' αποκτήσω.

Το χαστούκι στην αεργία της ψυχής.

Η ακοή πίσω απ' τις φωνές τους.

Οι φίλοι που μου έλεγαν να μείνω λίγο ακόμα.

Η μητέρα μου που άνοιξε το παράθυρο στο φως.

Φως εμπόδισε τα μάτια μου να σφραγιστούν.

Στο φως η άγνωρη ανθρωπιά

που μου έδωσε το χέρι για μια νέα αρχή.
Έλαβα το μήνυμα από το πηγάδι των φόβων μου.
Ανασύρθηκε η ελπίδα μου και μια φωνή
που κραύγαζε: «ζήσε».
Είδηση έγινε η ανυπακοή μου στην ομερτά της κρίσης.

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΖΩΓΡΑΦΟΥΔΗ

ΌΣΟ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΑΝΘΡΩΠΟΙ

Τιποίο αδειανό, όνειρο χαμένο στις αλλαγές το δάκρυ.
Υποσχέσεις νεκρές, προοπτικές αδειανές, επιλογές σκοτεινές.
Κεφάλια σκυφτά, πρόσωπα σκυθρωπά,
Στόματα μουγκά, Βλέμματα γεμάτα ερωτηματικά.
Εμείς, όχι οι Άλλοι.
Όνειρα δίχως συντροφιά. Άνθρωποι στο κενό,
Ελπίδα πατημένη, Απ' των Μεγάλων τη χούντα,
Κόσμοι γκρεμισμένοι.
Άνθρωποι στοιβαγμένοι, πεταμένοι στις ουρές,
Απλώνουν το χέρι Τρέμει η καρδιά,
από της αγωνίας το αύριο.
Παιδί μικρό, κλάμα πικρό,
Γονείς με χέρια άδεια.
Ανάσες αχνές, ελπίδες σβηστές,
Σέρνουν αλυσίδες βαριές.
Δρόμοι γεμάτοι, απ' των ανθρώπων τη δίψα.
Δρόμοι άδειοι, απ' των ανθρώπων την ελπίδα.
Μα όσο υπάρχουν άνθρωποι, Εγώ θα χαμογελώ,
Και το χαμόγελο θα φωτίζει τα μονοπάτια του ονείρου μου.
Και όσο υπάρχουν άνθρωποι, Εγώ θα ελπίζω, θα αγαπώ,
Θα επιμένω, θα ονειρεύομαι. Όσο υπάρχουν άνθρωποι,
Εγώ θα είμαι ένας από αυτούς.

ΣΤΑΜΑΤΙΑ ΒΛΑΓΚΑ

ΠΡΙΝ ΧΩΜΑ ΣΤΟ ΧΩΜΑ ΓΙΝΩ

Σκιές πότισαν την δίψα μου για ελευθερία
ψίχουλα χόρτασαν την πείνα μου για ζωή
και το μόνο μέλημά μου
πριν χώμα στο χώμα γίνω
είναι με θαλασσινό ουρανό τις μέρες ν' ατενίζω
παραμένοντας με μέτωπο καθαρό
που να σφουγγίζει Ήλιο

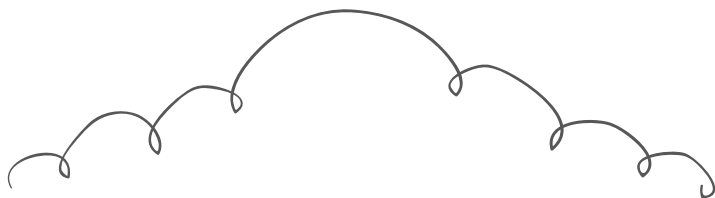
Ξαπόστασα από μοναξιά
θαρρώ πως άδικα φωνάζω και θρηνώ
σε κλεψύδρα κρυφτήκαν οι χαρές
και απομείναν λίγες
μα επιμένω
μια ολόκληρη ζωή απόκαμα αδύναμος τα πιο ακριβά
μου λόγια
κι ως η προίκα που μ' απόμεινε
πληγή στα χείλη μοιάζει

Δέκα Νοέμβρη
και για κέρακι στα γενέθλια μου
σβήνω τη φλόγα στη ψυχή

με την ευχή
ξανά σκοτάδι η Ελλάδα να μη ζήσει

Μην μου γελάς
αν θες ανάσες να μου δώσεις
κάνε κάτι για το χαμένο μου Ήλιο
φτάνουν οι λήξεις
έγινα το δάχτυλο στην καρδιά σου που σωπαίνει...

ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Επίλογος

ΚΡΙΣΗ: ΑΠΟ ΤΟ ΤΡΑΥΜΑ ΣΤΗΝ ΑΝΑΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ

“Κρίση” μία λέξη που πιθανόν κοιμάσαι και ξυπνάς μαζί της. Μία λέξη που δημιουργεί και εσωκλείει συναισθήματα, τραύματα, βιώματα, αναμνήσεις. Ένας τρόπος ζωής που επιβλήθηκε στους πολίτες της Ελλάδας αλλά και άλλων χωρών της παγκόσμιας κοινότητας. Οι άνθρωποι αφηγούνται ιστορίες για την κρίση, αφηγούνται την καθημερινότητά τους, τα προβλήματά τους και κάθε λέξη των αφηγήσεών τους είναι φορτισμένη με πληθώρα αρνητικών σκέψεων και συναισθημάτων. Είναι ιστορίες ήττας, ψεύτικης ελπίδας, λέξεις με βία και επιθετικότητα για τους συνανθρώπους τους. Λέξεις που γίνονται πράξεις. Στιγμές που οι πολίτες ταυτίζονται με την εξουσία και ασκούν καταπίεση και βία σε οτιδήποτε δε συνάδει με τις κοινωνικά κατασκευασμένες αντιλήψεις και συμπεριφορές.

Οι πολιτικές που ενισχύουν και διαιωνίζουν την κρίση οδηγούν τους ανθρώπους στο άγχος, στην απώλεια της προσωπικής, της επαγγελματικής και της κοινωνικής ταυτότητας, στη θλίψη, στην απόγνωση. Οι πολίτες στερούνται τα βασικά τους δικαιώματα και ιδιαίτερα αυτά που σχετίζονται με τους τομείς της υγείας, της εκπαίδευσης, της εργασίας και της κοινωνικής πρόνοιας.

Η αποδυνάμωση των πολιτών οδηγεί στην απάθεια, στην απομόνωση και στον αποκλεισμό. Οι ευθύνες για την κρίση

μετατοπίζονται από το κοινωνικοπολιτικό σύστημα στα ατομικά χαρακτηριστικά τα οποία μάλιστα ορίζονται και προσδιορίζονται και ως ευάλωτα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας. Μία κοινωνία που δεν φροντίζει για την υγιή ανάπτυξη των πολιτών της και δεν προσφέρει ίσες και ισότιμες ευκαιρίες και δικαιώματα τότε κατασκευάζει την “ευαλωτότητα” και την περιθωριοποιεί. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο αναφοράς εκλείπουν η δημιουργικότητα, η κριτική σκέψη, ο αναστοχασμός και η δράση για αλληλαγή.

Ο κάθε άνθρωπος χρειάζεται να αναζητήσει και να μελετήσει από διάφορες και διαφορετικές οπτικές τα ιστορικά – συλλογικά τραύματα, τις διηγήσεις και τις συνέπειες αυτών. Χρειάζεται να εντοπίσει βιογραφίες ανθρώπων που στο πέρασμα των αιώνων μέσω της δημιουργικότητάς τους και της κριτικής τους αντίληψης και βασισμένοι σε πανανθρώπινες αξίες και αρχές συνετέλεσαν στην αλληλαγή των κοινωνιών. Η αναδιήγηση, η αναδημιουργία και η αναδόμηση είναι πλέον επιτακτικές ανάγκες μιας κοινωνίας που βρίσκεται μέσα σε έναν φαύλο κύκλο και διαιωνίζει παρωχημένες ιδέες, πρότυπα, συμπεριφορές και πολιτικές. Οι πολίτες καλούνται να εντοπίσουν τα ταλέντα τους και τα δυνατά τους σημεία αλλά και να αποτελέσουν την πηγή της αλληλαγής, της αναδημιουργίας και της ανακατασκευής. Η κρίση φαίνεται να μην έχει τέλος. Επιβάλλεται όμως να τελειώσει από εμάς. Η ζωή πρέπει να συνεχιστεί για εμάς και με εμάς.

Θεοδόσιος Πιλήσης

Κοινωνικός Λειτουργός M.Sc.

ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

- Το Κτίριο της Ελευθερίας, του Νίκου Ταγάρα.
Η Μαντάμ Κρίση είμαι Εγώ, του Γιώργου Πραγματεντάκη
Ανάστροφη Ταξιδεύτρα, της Λεμονιάς Χυδироγλου
Είμαι Μόνος... Φοβάμαι, της Ελευθερίας Κεχαγιά
Το Ημερολόγιο, του Μιχάλη Νικολάου
Σίση, της Αικατερίνης Σελίδου
Όνειρο Εποχής, της Στέλλας Λαμποδά
Πρώτη Μέρα, του Αντώνη Γιαννάκου
Μέσα από τις Γρίλιες, της Αλεξάνδρας Πιπλικάτσου
Κανέναν, της Μαριλένας Αβραάμ-Ρέπα
Ερώτηση, του Λεωτέρη Δεβεράκη
Εμείς οι Ψ και οι Χ, της Φωτεινής Νούλα
Το Άρωμα της Πασχαλιάς, του Ευστάθιου Γαϊτανίδη
Γεννημένος μια Βροχερή Κυριακή, του Νικόλα Νιαμόντου
Ο Μάνθος, του Χρίστου Σαρμάντα
Κρίση Είναι, θα Περάσει, του Αθανάσιου Πανέλλα
Δύο Χριστουγέννων, της Βάσως Σφέτσιου
Μετέωρος, του Ηλία Λίσκα
Το Μέγαρο της Βασιλίσσης Αμαλίας, του Θεόδωρου Καραταγλίδη
Ο Επόμενος, του Παύλου Παπαδόπουλου
Happy Hour ή αλλοιώς Ευτυχισμένη Ώρα, της Αναστασίας Περόκη
Στάση Αεροδρόμιο, του Βαγγέλη Αυγερινόπουλου
Ο Φωτογράφος, της Χριστιάνας Μητσικούδη

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

- Αδέσποτες Ευκολίες, της Ιωάννας Αμπατζή
Το Καπέλο, της Σοφίας Σκληίδα
Είσαι η Κρίση;, της Μαρίας Κοσσίνη
Ξένος, του Γεωργίου Δελιόπουλου
Θύματα Κρίσης, της Χαράς Κρέτα
Έρμη Άνθρωπε, του Θάνου Πάσχου
Εκβιασμένη Έναρξη, του Τάσου Μιχαηλίδη
Το Πέταγμα, της Ιωάννας Κρανίτη
Διεφθαρμένο Τάμα, της Σοφίας Κώτση
Είδση: «Ζω», της Βασιλικής Ζωγραφούδη
Όσο Υπάρχουν Άνθρωποι, της Σταματίας Βλάχα
Πριν Χώμα στο Χώμα Γίνω, του Θεόφιλου Γιαννόπουλου

Επίλογος

Κρίση: Από το Τραύμα στην Αναδημιουργία, του Θεοδόσιου Πιλήση